

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र संकाय

नेपालभाषा स्नातकोत्तर
सेमेष्टर प्रणालीकथंया
पाठ्यक्रम

नेपालभाषा विषय समिति

२०१७

परिचय

नेवाः समुदायबारे एकीकृत व वृहत्तररूपं अध्ययन याकेगु आज्जु ज्वनाः सेमेष्टर प्रणालीकथं थुगु नेपालभाषा स्नातकोत्तरया पाठ्यक्रम, २०१७, निर्माण जूगु खः । समग्ररूपं नेवाः समुदायया भाषा, साहित्य, समाज, अभिलेख, इतिहास, दर्शन, धर्म, संस्कृति, सभ्यता व नेवाः समुदायनाप स्वापू दुगु मेमेगु विषय थुइकेत ब्वनेगु छगू विशिष्ट अध्ययन नेवाः अध्ययन खः । औपचारिकरूपं नेवाः अध्ययन विषययात स्वीकृति प्राप्त जुइवं आःया नेपालभाषा केन्द्रीय विभाग (नेभाकेवि) नेवाः अध्ययन केन्द्रीय विभागय् रूपान्तरण जुइ । नापं नेभाकेविया नामं जुयावयाच्चंगु सकतां ज्याखँ नेवाः अध्ययन केन्द्रीय विभागं (नेअकेवि) (Central Department of Newar Studies (CDNS) याइ । थ्व विभागय् मूलतः नेपालभाषाया माध्यमं हे शिक्षणकार्य जुइ । च्वय् उल्लेख जूगु उद्देश्य पूर्वकेत थुकथंया पाठ्यक्रमया व्यवस्था जूगु दु –

तहगत उद्देश्य

- (क) नेवाः समुदायया समग्र भाषा, साहित्य, समाज, अभिलेख, इतिहास, दर्शन, धर्म, संस्कृति, सभ्यता व नेवाः समुदायलिसे सम्बन्धित मेमेगु विषय नेपालभाषाया माध्यमं थुइकेवीगु ।
- (ख) नेपालभाषाया माध्यमं संघीय राज्य प्रणालीदुने प्रशासन संचालन याय्फुपिं जनशक्ति निर्माण याय्गु ।
- (ग) नेवाः अध्ययनया विषयगत विद्याविषारद् (MPhil), विद्यावारिधि (PhD), याय्त्, याकेत आधारभूमि दय्केगु ।

पाठ्यक्रमया बनावट

नेपालभाषा विषयया एमए तगिं ब्याकेत ३-३ क्रेडिटया २० गू विषय उत्तीर्ण जुइमाः । थुलि विषय निदँया दुने ४ गू सेमेष्टर ब्वनेमाः । छगू सेमेष्टरय् न्यागू विषय (१५ क्रेडिट) ब्वनेमाः । न्हापांगु व निगूगु सेमेष्टरय् अनिवार्य विषय ब्वनेमाः । स्वंगूगु सेमेष्टरय् ऐच्छिक विषय व प्यंगूगु सेमेष्टरय् विशिष्टीकृत विषयलिसें शोध-प्रबन्ध अनिवार्यकथं च्वय्माः । पाठ्यक्रमया संरचना थुकथं दु –

पत्र	कोड	विषय
न्हापांगु सेमेष्टर		
I	NB 551	सामान्य भाषाविज्ञान
II	NB 552	काव्य साहित्य
III	NB 553	पौरस्त्य समालोचना
IV	NB 554	नेपाःया ऐतिहासिक विकासक्रम (नेवाः विशेष)
V	NB 555	शोधविधि
निगूगु सेमेष्टर		
VI	NB 556	नेवाः ऐतिहासिक भाषाविज्ञान
VII	NB 557	गद्य
VIII	NB 558	पाश्चात्य समालोचना
IX	NB 559	धर्म-दर्शन व प्रतिमा लक्षण
X	NB 560	अभिलेख विज्ञान
स्वंगूगु सेमेष्टर		
XI	NB 561	अनुवाद विज्ञान/लिपि विज्ञान/पत्रकारिता/साक्षरता
XII	NB 562	नेपालभाषा-आख्यान
XIII	NB 563	नेपालभाषा साहित्यया इतिहास
XIV	NB 564	नेवाः सभ्यता
XV	NB 565	कक्षापत्र
प्यंगूगु सेमेष्टर		
XVI	NB 566	नेवाः समाज व जाति भाषाविज्ञान
XVII	NB 567	प्याखं
XVIII	NB 568	पाश्चात्य साहित्यया इतिहास
XIX	NB 569	लोकवार्ता
XX	NB 570	शोध-प्रबन्ध

शिक्षण व्यवस्था

नेपालभाषा स्नातकोत्तरया कक्षा पाटन संयुक्त क्याम्पसया परिसरदुने नेपालभाषा केन्द्रीय विभागया थःगु हे भवनय् सुथसिया कार्यक्रमय् नेपालभाषाया माध्यमं संचालन जुइ ।

भर्ना व्यवस्था

संसारया गुगुं न मान्यता प्राप्त विश्वविद्यालपाखें गुगुं नं विषय कयाः स्नातक सिधःपिं विद्यार्थी नेपालभाषा स्नातकोत्तर तगिमय् नां दुतिनेत योग्य जुइ । नां दुतिनेत त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र संकायया डीन कार्यालयं काइगु प्रवेश-परीक्षाय् उत्तीर्ण जुइमाः ।

मूल्याङ्कन निर्देशिका

प्रत्येक विषयया मूल्याङ्कन आन्तरिक व सत्रान्त परीक्षापाखें जुइ ।

आन्तरिक मूल्याङ्कन

प्रत्येक विषयया आन्तरिक मूल्याङ्कन ४०% जुइ । ४०% या आन्तरिक मूल्याङ्कनयात थुकथं व्यवथलातःगु दु –

(क) छपु शोधमूलक च्वसु (पौ १०-१५, भ्वंया साइज A4, Margin जवय् १.५ इञ्च, च्वय, खवय् व क्वय् स्वथासं १ इञ्च, Leading 1.5	५०% आन्तरिक मूल्यांकन
(ख) सत्रदुनेया परीक्षा (Mid Term Assessment)	३०% आन्तरिक मूल्यांकन
(ग) कक्षाय् हाजिर, प्रस्तुतिकरण व शैक्षिक गतिविधिइ सहभागिता	२०% आन्तरिक मूल्यांकन

सत्रान्त परीक्षा

प्रत्येक विषयया ६०% लिखित परीक्षा जुइ । थुगु लिखित परीक्षा डीन कार्यालयपाखें पिदंगु सूचंकथं ३ घण्टाया जुइ ।

ग्रेडिङ्ग प्रणाली

छगू विषयया ३ क्रेडिट कक्षाभार जुइ । थुकिया ४८ गू कक्षा जुइ । सत्रान्त परीक्षाय् आखलं A, A-, B+, B, B-, C व F ग्रेडिङ्ग जुइ । विद्यार्थी उत्तीर्ण जुइत म्होतिं नं C ग्रेड हय्माः । समग्र ग्रेडयात ४ नालाः ल्याःखाइ । आखःया ग्रेडल्याः थुकथ जुइ –

आखःया ग्रेड	ग्रेड ल्याः
A	4.0
A-	3.7
B+	3.3
B	3.0
B-	2.7
C	2.0
F	0.0

नहापांगु सेमेष्टर

क्रसं	कोड	विषय
१	NB 551	सामान्य भाषाविज्ञान
२	NB 552	काव्य साहित्य
३	NB 553	पौरस्त्य समालोचना
४	NB 554	नेपाःया ऐतिहासिक विकासक्रम (नेवाः विशेष)
५	NB 555	शोधविधि

सामान्य भाषाविज्ञान

NB: 551

Paper: I

CH: 3

FM: 60+40=100

PM: 30+20

TH: 48

तातुना (Objectives)

- (क) भाषाविज्ञानया सामान्य परिचय व थुकिया कचामचाया खँ सीकेगु ।
(ख) ध्वनिविज्ञान व वर्णविज्ञानया सैद्धान्तिक ज्ञान कयाःलि नेपालभाषाया ध्वनि व वर्णया वर्णन याय्फय्केगु ।
(ग) रूपविज्ञानया सैद्धान्तिक ज्ञान कयाःलि नेपालभाषाया रूपतत्वया खँ सीकेगु ।
(घ) वाक्यविज्ञानया सैद्धान्तिक ज्ञान कयाःलि नेपालभाषाया वाक्यतत्वया आधारभूत खँ सीकेगु ।
(ङ) अर्थविज्ञानया सैद्धान्तिक अवधारणा सीकेगु ।

पाठ्य विवरण

कक्षाभार

एकाई १ : भाषा (Language)

८

- १.१ भाषाया परिभाषा (Definition of Language)
१.२ भाषाया विशेषता (Characteristics of Language)
१.३ भाषा ब्वनाया तातुना (Purpose of Language Study)
१.४ भाषाविज्ञानया परिभाषा (Definition of Linguistics)
१.५ भाषाविज्ञानया क्षेत्र (Scope of Linguistics)
 १.५.१ भाषाविज्ञान व समाज-सामाजिक भाषिका
 १.५.२ भाषाविज्ञान व भूगोल-भौगोलिक भाषिका
 १.५.३ भाषाविज्ञान व इतिहास-ऐतिहासिक भाषाविज्ञान
 १.५.४ भाषाविज्ञान व मनोविज्ञान-मनोवैज्ञानिक भाषाविज्ञान
 १.५.५ भाषाविज्ञान व मानवशास्त्र
१.६ भाषाविज्ञानया कचा (Branches of Linguistics)
 १.६.१ कालक्रमिक अध्ययन
 १.६.२ समकालिक अध्ययन
१.७ भाषाविज्ञानया चीहाकलं इतिहास

एकाई २ : ध्वनिविज्ञान (Phonetics)

१२

- २.१ ध्वनिविज्ञानया परिचय व परिभाषा (Introduction and Definition of Phonetics)
२.२ ध्वनिविज्ञानया शाखा (Branches of Phonetics)
२.३ ध्वनि अवयव (The Organs of Speech)
 २.३.१ स्वं (Lungs)

- २.३.२ सःद्यां (Larynx)
- २.३.३ गलः (Pharynx)
- २.३.४ मुखविवर (Oral Cavity)
- २.३.५ नासिकाविवर (Nasal Cavity)
- २.४ श्वास प्रवाह (Air Stream Mechanism)
- २.४.१ स्वं सासः दुकाइगु
- २.४.२ स्वरयन्त्रमुखी (Pulmonic)
- २.४.३ हनुमुलीय (Velaric)
- २.५ श्वास प्रवाहया दिशा (Direction)
- २.५.१ बहिर्गमनात्मक (Egressive)
- २.५.२ अन्तर्गमनात्मक (Ingressive)
- २.६ खण्डीय व खण्डेत्तर ध्वनि (Segmental and Supra-segmental Sounds)
- २.६.१ खण्डीय ध्वनि (Segmental Sounds)
 - २.६.१.२ नेवाः माग्वः (Newar Vowels)
 - २.६.१.३ मानस्वर (Cardinal Vowels)
 - २.६.१.४ बाग्वः (Consonants)
 - २.६.१.५ नेवाः बाग्वः (Newar Consonants)
 - २.६.१.६ अन्तर्राष्ट्रीय ध्वनितात्विक वर्णमाला (IPA)
- २.६.२ खण्डेत्तर ध्वनि (Supra-segmental Sound)
 - २.६.२.१ स्वरमात्रा (Vowel-Length)
 - २.६.२.२ आखः/बलाघात (Syllable/Stress)
 - २.६.२.३ सुराघात/सुरलहर (Tone/Intonation)
- २.७ आखः (Syllable)
 - २.७.१ परिचय (Introduction)
 - २.७.२ नेवाःभाषाय् आखः (Newar Syllable)
 - २.७.३ अक्षरीकरण (Syllabification)

एकाई ३ : वर्णविज्ञान (Phonology)

४

- ३.१ वर्ण व वर्णविज्ञान (Phonemes and Phonology)
- ३.२ ध्वनि, वर्ण व सवर्ण (Phone, Phoneme and Allophones)
- ३.३ नेपालभाषाया वर्णव्यवस्था (Inventory of NB Phonemes)
- ३.४ वर्णविश्लेषणया सिद्धान्त व प्रक्रिया (Process of Phonemic Analysis)
 - ३.४.१ व्यतिरेकी (Contrast)
 - ३.४.२ विभेद (Variation)
 - ३.४.३ वितरण (Distribution)
- ३.५ रूपसन्धि-परिवर्तन (Morpho-Phonemic Change)
- ३.६ आलेखन (Transcription)

३.६.१ ध्वनितात्विक (Phonetic)

३.६.२ वार्णिक (Phonemic)

एकाई ४ : रूपविज्ञान (Morphology)

८

४.१ रूपया परिभाषा (Definition of Morpheme)

४.१.१ रूपया ताजि : मुक्त व बद्ध (Types of free and Bound forms)

४.१.२ रूपात्मक विश्लेषण (Inflectional Analysis)

४.२ रूपायन व व्युत्पादनया भेद (Inflection and Derivation)

४.३ संज्ञा व क्रिया रूपायन (Noun and Verbal inflection)

४.४ व्युत्पादन प्रणाली (Derivational Process)

४.५ पदभेद : तःधंगु व चीधंगु (Parts of Speech: Major and Minor)

४.६ ल्याःग्वः (Numerals)

४.७ ताजिग्वः (Classifiers)

एकाई ५ : वाक्यविज्ञान (Syntax)

८

५.१ वाक्यांश-संरचना (Phrase structure)

५.१.१ नाम वाक्यांश (Noun phrase)

५.१.२ क्रिया वाक्यांश (Verb Phrase)

५.१.३ विशेषण वाक्यांश (Adjectival Phrase)

५.१.४ क्रिया-विशेषण वाक्यांश (Adverbial Phrase)

५.२ उपवाक्य, वाक्यसंरचना व उक्तिया वर्गीकरण (Clause, Syntactic Structure and their Classification)

५.३ वाक्यप्रकार (Basic Sentence Patterns)

एकाई ६ : अर्थविज्ञान (Semantics)

४

६.१ अर्थविज्ञानया परिभाषा (Definition of Semantics)

६.२ अर्थया परिभाषा व ताजि (Definition and Types of Meaning)

६.२.१ अवधारणात्मक अर्थ (Conceptual Meaning)

६.२.२ भाषिकतहगतअर्थ (Content-Meaning)

६.२.३ सहचर्यात्मक अर्थ (Collocational Meaning)

६.२.४ आशयमूलकअर्थ (Intentional Meaning)

६.२.५ सामाजिक/प्रसङ्गार्थक (Social/Contextual)

६.३ आर्थी सम्बन्ध (Semantic Relation)

६.३.१ शाब्दिक अर्थ (Lexical Meaning)

६.३.२ वैयाकरणिक अर्थ (Grammatical Meaning)

६.३.३ सान्दर्भिक अर्थ (Contextual Meaning)

६.३.४ समानार्थक (Synonym)

पाठचज्वलं

जोशी, सुन्दरकृष्ण, १९२२, *नेपालभाषा व्याकरण* । काठमाडौं : नेपाल राजकीय प्रज्ञा-प्रतिष्ठान (विसं २०६०) ।

यादव, योगेन्द्र, भीमनारायण रेग्मी, १९२९, *भाषाविज्ञान* । कीर्तिपुर : न्यू हिरा बुक्स (विसं २०५८) ।

Hale, Austine, K. P. Shrestha, 2005, *Newar (Nepalbhasha)*.Munchen: Europa.

Yadava, Yogendra P., 2001, *Linguistics: A Basic Course*. Kirtipur: New Hira Books, Enterprises.

लिधंसांज्वलं

जोशी, सुन्दरकृष्ण, १९९२, *नेपालभाषाया भाषावैज्ञानिक व्याकरण* । येँ : लाकौल पिथना ।

पोखरेल, माधवप्रसाद, १९२०, *ध्वनिविज्ञान र नेपालीभाषाको ध्वनि-परिचय* । काठमाडौं : नेपाल राजकीय प्रज्ञा-प्रतिष्ठान (विसं २०५७) ।

Bhaskar Rao, Peri, 1972, *Practical Phonetics, Part I*. India: Centre of Advanced Study in Linguistics. Deccan: University of Poona.

Genetti, Carol, 2007, *A Grammar of Dolakha Newar*. Berlin, New York: Mouton de Gruyter.

Malla, K. P., 1985, *The Newar Language: A Working Outline*. Tokyo: Institute for the Study of Languages and Cultures of Asia and Africa.

O'grady, William *et al*, 1997, *Contemporary Linguistics: An Introduction*. Third edition New York: St. Martin's Press. Pp 509-551, 553-586.

काव्य साहित्य

NB: 552

Paper: II

CH: 3

FM: 60+40=100

PM: 30+20

TH: 48

तातुना (Objectives_

१. काव्य तथा काव्यसम्बन्धी थीथी विधाया सैद्धान्तिक ज्ञानलिसे परिचित याकेगु ।
२. नेपालभाषा साहित्यया प्राचीन, माध्यमिक कालया काव्यया विकास, विशेषता, थीथी प्रवृत्ति व सम्बन्धित कवि व काव्यया ज्ञान दयकेगु ।
३. विद्यार्थी थःम्हं हे काव्यसम्बन्धी विवेचना, विश्लेषणया नापं अध्ययन अनुसन्धान याय्फइ ।

पाठचयक्रम

कक्षाभार

एकाई १ : नेपालभाषा प्राचीनकालया काव्य

१२

१.१ काव्य परिचय

- १.१.१ काव्यया स्वरूप, विकास, प्रकार व तत्व
- १.१.२ नेपालभाषा प्राचीन फुटकर काव्यया विषयवस्तु, स्वरूप व प्रकार
- १.१.३ नेपालभाषाया प्राचीन कवि व कृति
- १.१.४ क्वय् बियातःगु फुटकर काव्यया विवेचनात्मक अध्ययन
यलया तिभय जुजुपिं (प्रणमति जुगपति, अमल सहस्र नाम)
सिद्धिनरसिंह मल्ल (घनन सु जासे वर)
जगज्योति मल्ल (बनज वाडान छु नो)
महेन्द्र मल्ल (कपटी मायान क्यना)
वृद्धिलक्ष्मी देवी (कलिस जन्म पौ ४१४)
भुवनलक्ष्मी (हादे अति सुन् पौ ४०५)
अज्ञात (गुलित दुख)
राजेन्द्रविक्रम शाह (इचंगुया नारायण)

एकाई २ : बाखंम्ये

१२

- २.१. बाखंम्येया स्वरूप, विशेषता, विकास व तत्व
- २.२ नेपालभाषा बाखंम्येया विकास, स्वरूप, प्रवृत्ति व विषयवस्तु
- २.३ क्वय् बियातःगु बाखंम्येया विवेचनात्मक अध्ययन
रणबहादुर शाह (करुणामय लोकनाथ)
अज्ञात (महारानी बिज्यालक्ष्मी, सितला माजु)
- २.४ नेपालभाषाया प्राचीनम्येया अध्ययेता
छत्रबहादुर कायस्थ
जनकलाल वैद्य
प्रेमबहादुर कसाः
मानदास तुलाधर
सिगफ्रेड लीनहार्ड

एकाई ३ : नेपालभाषा माध्यमिक कालया काव्य

१२

- ३.१ माध्यमिक कालया पृष्ठभूमि
- ३.१.१ माध्यमिक काल नांया औचित्य
- ३.१.२ माध्यमिककालिन काव्यया स्वरुप, विशेषता, विकास, प्रकार व विषयवस्तु
- ३.१.३ नेपालभाषाया माध्यमिक कालया प्रमुख काव्य व कवि
- ३.३ भक्ति काव्य
- ३.२.१ भक्तिकाव्यया स्वरुप, प्रवृत्ति, विकास तथा प्रकार
- ३.२.२ नेपालभाषाय् भक्तिकाव्यया विकास, स्वरुप, विषयवस्तु, प्रकार व प्रमुख भक्तिकाव्य व कवि
- ३.३ पुनर्जागरणकालिन काव्य
- ३.३.१ पुनर्जागरणकाल नांया औचित्य
- ३.३.२ नेपालभाषाया पुनर्जागरणकालिन काव्यया स्वरुप, प्रवृत्ति, विषयवस्तु, प्रकार
- ३.३.३ काव्यया प्रकार : प्रबन्ध काव्य व फुटकर काव्य : परिचय
 - क्वय् बियातःगु पाठ्यया विवेचनात्मक अध्ययन
 - क. सिद्धिदास अमात्य - सज्जन हृदयाभरण
 - ख. फत्तेबहादुर सिंह(सं) - *नेपाली विहार* - बांमलाःगु चाल, सिद्धिचरण श्रेष्ठ - वर्षा
 - ग. योगवीर सिंह - *योगसुधा* - नेपालभाषा, अहिंसा
 - घ. वैकुण्ठप्रसाद लाकौल - *थुलिंचा* - ह्वयत्यंगु स्वांयात
 - क. महाकाव्य : *सुगत-सौरभ* - चित्तधर 'हृदय'
 - ख. खण्डकाव्य : *सत्यसती* - सिद्धिदास अमात्य, मन्त्र - गिरिजाप्रसाद जोशी

एकाई ४ : नेपालभाषाया आधुनिक कालया काव्य

१२

- ४.१ आधुनिक कालया पृष्ठभूमि
- ४.१.१ आधुनिक कालया काव्यया विकास, स्वरुप, प्रकार, भेद तथा मूलभूत तत्व
- ४.१.२ नेपालभाषाया आधुनिक कालया काव्यया विकास, स्वरुप, प्रकार तथा मूलभूत तत्व
- ४.१.३ नेपालभाषा आधुनिक कालया प्रमुख कविपिं व कृति
- ४.२ पद्य कविता
- ४.२.१ पद्य कविता : परिचय, स्वरुप तथा प्रकार
- ४.२.२ नेपालभाषाया पद्य कविताया विकास, स्वरुप
- ४.२.३ नेपालभाषा पद्य, क्वय् बियातःगु पाठ्यया विवेचनात्मक अध्ययन
 - क. केदारमान व्यथित - *छ्वास* - १. पुलि चूगु
 - ख. चित्तधर 'हृदय' - *देगः* - १. न्हू क्यब
 - ग. दुर्गालाल श्रेष्ठ - *जि स्वयम्भु त्वाथः* - १. जि स्वयम्भु त्वाथः
 - घ. नारायणदेवी श्रेष्ठ - *मुखूस्वां* - १. नारी जीवन
 - ङ. सिद्धिचरण श्रेष्ठ - *फूस्वां* - १. सिद्धिचरण
- ४.३ गद्य कविता
- ४.३.१ आधुनिक गद्यकविताया विकास, स्वरुप व प्रवृत्ति
- ४.३.२ नेपालभाषाया आधुनिक गद्यकविताया विकास, स्वरुप तथा मूलभूत विशेषता
- ४.३.३ नेपालभाषाया गद्यकविताया क्वय् बियातःगु पाठ्यया विवेचनात्मक अध्ययन
 - क. आनन्द जोशी - *कोसल्वहँ* - १. वसन्त आस्था जुया म्वाइ
 - ख. चित्तरञ्जन नेपाली - *प्रतिक्रिया* - १. मनु जुया जन्म
 - ग. नर्मदेश्वर प्रधान - *जिमिगु भुतू ख्वाउँसे तिनि* - १. हिमाल च्वापुया
 - घ. पूर्णबहादुर वैद्य - *सरासु व लः लः खः* - १. मांबौ नाप २. पलखया लःगुलि

- ड. प्रतिसरा सायूमि - *तिकिनंगु मि* - १. गनं शान्ति पर्व च्वया मतःगु महाभारत जि
 च. बुद्ध सायूमि - *जि जिगु वर्तमान* - १. शहिदया मिखाय् शहिद दिवस
 छ. योगेन्द्र प्रधान - *लुमधंगु लकस* - १. ल्हाः तुति
 ज. सुन्दर मधिकर्म - *फसय् थ्वयाच्चंगु मे* - १. फय् छगू सत्य खः
 भ. सुरेशकिरण - *घण्टाघरं ई न्यनाच्चन* - १. महासागरय् छफुति लः मदु फगत ख्वि बाहेक

४.४ गजल

- ४.४.१ गजलया विकास, स्वरुप व प्रवृति
 ४.४.२ नेपालभाषाया आधुनिक गजलया विकास, स्वरुप व गजलकारपिं
 ४.४.३ क्वय् बियातःगु गजलया विवेचनात्मक अध्ययन
 क. भूषणप्रसाद श्रेष्ठ - नुगः बसाः - १. नुगः बिया दः
 ख. ईश्वरीमैयाँ श्रेष्ठ - ईया सवाः - १. छं लाकूगु घाः दुने
 ग. दया खड्गी - मतिनाया लँपुइ - १. देगल्य् छः मदु
 घ. एच. के. कपाली - १. क्वछुके मते छयं (सच्छिदँया नेपालभाषा काव्य ल्यया, सं. भूषणप्रसाद श्रेष्ठ)

४.५ हाइकु

- ४.५.१ हाइकुया विकास, स्वरुप व प्रकृति
 ४.५.२ नेपालभाषाया हाइकु व हाइजिनपिं
 ४.५.३ क्वय् बियातःगु हाइकुया विवेचनात्मक अध्ययन
 क. अमोघ ताम्राकार - निकुचा हाइकु - सच्छिदँया ने.भा. काव्य ल्यया, सं. भूषणप्रसाद श्रेष्ठ
 ख. विमल ताम्राकार - स्वकुचा हाइकु - ऐ ऐ ऐ
 ग. मोहनकृष्ण जोशी - प्यकुचा हाइकु - ऐ ऐ ऐ
 घ. कृष्णभक्त बोडे - स्वकुचा हाइकु - ऐ ऐ ऐ
 ड. तुयु पुं - प्यकुचा हाइकु - ऐ ऐ ऐ
 च. बट्टी वेदना - हिसिया काव्य १. ल्याः १,२,३

पाठ्यज्वलं

- अमात्य, सिद्धिदास, १०४०, *सज्जन हृदयाभरण*। बेतिया।
 अमात्य, सिद्धिदास, १०८३, *सत्यसती* (खण्डकाव्य)। यें : नेपालभाषा विकास मण्डल।
 कसाः, प्रेमबहादुर (सं), १०७९, *मतेनाया म्ये*। यें : च्वमि।
 कसाः, प्रेमबहादुर (सं), ११०४, *बाखं म्ये*। यें : च्वसापासा।
 कायष्ठ, छत्रबहादुर (सं), १११९, *थिमिदेया पुलांगु म्ये*। यल : साहित्यया मूलखा।
 कायष्ठ, छत्रबहादुर (सं), १११९, *भीरुगु सिनाज्याया म्ये*। यल : नेपाल संस्कृति।
 जोशी, आनन्द, १११३, *कोसल्वहं*। यें : त्रिवेणी साहित्य प्रकाशन।
 जोशी, गिरिजा प्रसाद, ११०१, *मन्त्र* (खण्डकाव्य)। यें : ल्याय्म्ह पुचः।
 तमोट, काशीनाथ (सं.), ११०१, *पुलांगु मे मुना*। यें : नेपालभाषा परिषद्।
 तमोट, काशीनाथ (सं.), १०९६, *नेपालभाषा आधुनिक कविता*। यें : पासामुना।
 तुलाधर, सुगतदास(सं), १०७६, *मल्ल शाहकालया म्ये*। यें : मानदास सुगतदास (२०१३)।
 तुलाधर, मानदास(सं), ११११, *पुलांगु मे, निगूगु व स्वंगूगु*। यें : मानदास लुमन्ति प्रकाशन।
 नेपाली, चित्तरञ्जन, १०७८, *प्रतिक्रिया*। यल : श्रेष्ठ प्रकाशन।
 प्रधान, नर्मदेश्वर, ११२८, *जिमिगु भुतू ख्वाउँसे ख्वाउँसे तिनि*। यें : सान्त्वना प्रकाशन।
 प्रधान, योगेन्द्र, ११२०, *लुमधंगु लकस*। यें : पलिस्था।
 बराल, कृष्णहरि, ११२८, *गजल : सिद्धान्त र परम्परा*। ललितपुर : साभ्ना प्रकाशन (विसं २०६४)।

मधिकर्मि, सुन्दर, ११०५, *फसय् थ्वयाच्चंगु म्ये*। खप : मतकंलालि ।
मल्ल, कमलप्रकाश (न्त्य.), ११०५, पुलांगु छपु म्ये, *सितु*, ६७ : १, ६८ : १ ।
मानन्धर, ठाकुरलाल (सं), ११०१, *पुलांगु म्ये*, भाग १ । यैँ : नेपालभाषा परिषद् ।
लाकौल, वैकुण्ठप्रसाद, १०७४, *थुलिंचा*। यैँ : नेपालभाषा परिषद् ।
वैद्य, जनकलाल, ११२१, *नेपालभाषाया प्राचीन काव्य सिर्जना*। यैँ : नेपाल राजकीय प्रज्ञा-प्रतिष्ठान ।
वैद्य, पूर्णबहादुर, ११८७, *सरासु*। यैँ : पासामुना ।
वैद्य, पूर्णबहादुर, १११५, *लः लः खः*। खप : संयोजन गुथि ।
वैद्य, भैरवगोपाल (मु), १०७०, *मुनास्वां*। यैँ : नेपालभाषा परिषद् ।
व्यथित, केदारमान, १०९०, *छ्वास* (निकःगु खुसि)। यैँ : नेपालभाषा परिषद् ।
श्रेष्ठ, ईश्वरीमैयाँ, ११३५, *ईया सवाः*। खप : कुतः पिकाकः ।
श्रेष्ठ, दुर्गालाल, ११०६, *जि स्वयम्भु त्वाथः*। यैँ : सुमन-सुचिता-सुरोज ।
श्रेष्ठ, नारायणदेवी, १०७८, *मुखूस्वां*। यैँ : धर्मोदय सभा ।
श्रेष्ठ, भूषणप्रसाद, ११२६, *नुगः बसाः* (गजल)। यैँ : ईलोहं प्रकाशन ।
श्रेष्ठ, भूषणप्रसाद(सं), ११२६ *सच्छिदँया नेपालभाषाया काव्य ल्यया*। यल : नागार्जुन पब्लिकेशन ।
श्रेष्ठ, सिद्धिचरण, १०८०, *फूस्वां*। यैँ : नेपालभाषा परिषद् ।
सायूमि, प्रतिसरा, ११.., *तिकिनंगु मि*। यैँ : नेपालभाषा मिसा खलः ।
सायूमि, बुद्ध, १०९४, *जि जिगु वर्तमान*। यल : श्रेष्ठ प्रकाशन ।
सिंह, तुलसीलाल (सं), ११२४, *कात्ति प्याखंया छुं अंश*। यल : नेपाल संस्कृति ।
सिंह, फत्तेबहादुर, १०५९, *नेपाली विहार*। यैँ : चिनियालाल सिंह ।
सिंह, योगवीर, १०७१, *योगसुधा*। यैँ : नेपालभाषा परिषद् ।
'हृदय', चित्तधर, १०६९, *सुगत-सौरभ* (महाकाव्य)। यैँ : चित्तधर ।
'हृदय', चित्तधर, १०७८, *देगः*। यैँ : हर्षरत्न ।
भी लय्पौ, (लोकचरित्र गीत पौ १) ल्याः १६० ।
सिद्धिनरसिंह मल्लया पौभाः (*डिभाइन प्ले अफ कृष्ण*) - घनन सुजासे व परपसा तोल
श्रीनिवास मल्ल - दशावतार कुर्मावतार (नारायण छे रंगनं संसापवरस जीक)

लिधँसा ज्वलं

कर्माचार्य, माधवलाल, ११००, *जिगु मिखाय् साहित्यया छुं*। यैँ : नेपालभाषा परिषद् ।
कर्माचार्य, माधवलाल, ११०५, *खँ साहित्ययागु/साहित्यया खँय्*। यैँ : घनश्याम राजकर्णिकार ।
गैरे, ईश्वरप्रसाद, ११२३, *आधुनिक नेपाली खण्डकाव्य र महाकाव्य*। कान्तिपुर : न्यू हिरा बुक्स इन्टरप्राइजेज
(२०६०) ।
जोशी, रत्नध्वज(सं), १०७२, *साहित्यया सुलचं*। यैँ : नेपालभाषा परिषद् ।
तुलाधर, प्रेमशान्ति, १११९, *सुगत सौरभ महाकाव्यया बारे छुं*। यैँ : नेपालभाषा परिषद् ।
तुलाधर, प्रेमशान्ति, ११२०, *नेपालभाषा साहित्यया इतिहास*। यैँ : नेपालभाषा एकेडेमि ।
प्रधान, कृष्णचन्द्रसिंह, ११३६, *पलाःचिं लिना*। यैँ : नेपालभाषा एकेडेमि ।
प्रधान, नर्मदेश्वर, ११०५, *जिगु विचाः जिगु धापू*। यैँ : सान्त्वना प्रकाशन ।
मल्ल, कमलप्रकाश (संपा.) १०८७, *नःलि कविता छगू विवाद*। यैँ : नेपालभाषा प्रकाशन ।
मल्ल, कमलप्रकाश, १०९८, *सिकःमिया स्वाने*। यैँ : नेपालभाषा परिषद् ।
माली, इन्द्र, १११७, *पुलां कसि : न्हूगु दापु*। ये : त्रिवेणी साहित्य प्रतिष्ठान ।
माली, इन्द्र, १११७, *विद्रोही कवि बुद्ध सायूमि*। यैँ : प्रतिनिधि प्रकाशन ।
माली, इन्द्र, ११२८, *थःगु कसि : थःगु दापू*। किपू : नेपालभाषा अकाडेमि ।
माली, इन्द्र, ११२८, *हाइकु छगू अध्ययन*। खप : कुतः पिकाक ।

माली, इन्द्र, ११२८, *माध्यमिक कालया छुं*। खप : कुतः पिकाक ।
वज्राचार्य, चन्द्रमान, ११०७, *छवसा काव्यय कवि व्यथित*। येँ : नेपालभाषा परिषद् ।
वैद्य, जनकलाल, १०८७, *सत्यसतीया विवेचना*। येँ : च्वसापासा ।
शाक्य, रवि, ११२८, *यलया महापात्र जुजुपिनि इतिहास*। यल : न्हू हिसु पुचः ।
शाक्य, रवि, ११२९, महारानी विज्यालक्ष्मी बाखंम्येया ऐतिहासिक विश्लेषण, *मतिना ८: २०-२४* ।
श्रेष्ठ, ओमकारेश्वर (सं), ११२७, *भी कविकेशरी चित्तधर हृदय १०० दँ बुदिं लुमन्ति पौ*। येँ : भिन्तुना गुथि ।
सार्यामि, बुद्ध, ११२०, *कविता थौया मिखां*। येँ : सम्यक लुमना पिथना ।
'हृदय' चित्तधर, ११०२, *भीगु साहित्य*। येँ : नेपालभाषा परिषद् ।

पौरस्त्य समालोचना

NB: 553

Paper: III

CH: 3

FM: 60+40=100

PM: 30+20

TH: 48

तातुना (Objectives)

- (१) पौरस्त्य समालोचनाया पृष्ठभूमि, प्रमुख साहित्य सिद्धान्त व उक्तिया प्रणेतापिनिगु सामान्य परिचय बीगु ।
- (२) समालोचना प्रक्रियाय् पिदंगु थीथी वादया सैद्धान्तिक ज्ञान बीगु ।
- (३) समालोचनाया ख्यलय् विकास जूगु थीथी समालोचना प्रणालीया ज्ञान बीगु ।
- (४) साहित्यिक कृतिया विश्लेषण व मूल्याङ्कन याय्फय्केगु ।

पाठचयज्वलं

कक्षाभार

एकाई १ : काव्य परिचय (परिभाषा वा अर्थ)

- १.१ काव्यया स्वरुप
- १.२ काव्य हेतु
 - १.२.१ प्रतिभा
 - १.२.१ व्युत्पत्ति
 - १.२.१ अभ्यास
- १.३ काव्य प्रयोजन
- १.४ काव्य दोष व गुण

६

एकाई २ : काव्य भेद (श्रव्य व दृश्य काव्य)

१६

- २.१ श्रव्य काव्य
 - २.१.१ मुक्तक व प्रबन्ध काव्य
 - २.१.२ मुक्तकया लक्षण व तत्व
 - २.१.३ प्रबन्ध काव्यया परिभाषा व प्रकार
 - २.१.४ महाकाव्यया लक्षण व तत्व
 - २.१.५ खण्डकाव्यया लक्षण व तत्व
- २.२ दृश्य काव्य
 - २.२.१ रूपकया भेद
 - २.२.२ नाटकया परिभाषा व मूल तत्व (वस्तु, नेता, रस)
 - २.२.३ नाटकया कथावस्तु, कथा-विन्यास
 - २.२.४ पात्र (नायक, नायिका व मेपिं)

एकाई ३ : थीथी सिद्धान्त/वाद

२४

- ३.१. रस परिचय
३.१.१ रस अवयव
३.१.२ रस निष्पत्ति प्रक्रिया
३.१.३ साधारणीकरण
३.१.४ रसया प्रकार
३.२. ध्वनिया परिचय
३.२.१ ध्वनिवाद (शब्द व शब्दशक्ति)
३.२.२ ध्वनि वर्गीकरण (रस ध्वनि, वस्तु ध्वनि, अलङ्कार ध्वनि)
३.३. अलङ्कारया परिचय
३.३.१ अलङ्कारया वर्गीकरण (शब्दालङ्कार, अर्थालङ्कार, उभयालङ्कार)
३.४. रीतिया परिचय,
३.४.१ रीतिया प्रादेशिक धारणा (वैदर्भी, पाञ्चाली व गौडी)
३.४.२ रीतिया गुणाश्रित धारणा (माधुर्य, ओज, प्रसाद)
३.४.३ रीति व शैली
३.५. वक्रोक्तिया परिचय
३.५.१ वक्रोक्तिया भेद
३.६. औचित्यया परिचय
३.६.१ औचित्यवादय् भाववाद व शिल्पवादया समन्वय ।

पाठचज्वलं

- अधिकारी, हेमाङ्गराज, १०९४, *पूर्वीय समालोचना-सिद्धान्त* । ललितपुर : साभा प्रकाशन (विसं २०३१) ।
उपाध्याय, केशवप्रसाद, १११२, *पूर्वीय काव्य सिद्धान्त* । काठमाडौं : पाठ्यक्रम विकास केन्द्र (विसं २०४९) ।
भट्टराइ, गोविन्दराज, १०८४, *पूर्वीय काव्य सिद्धान्त* । काठमाडौं : राजकीय प्रज्ञा-प्रतिष्ठान (विसं २०३१) ।

लिधँसा-ज्वलं

- तिमल्लिना, डिल्लीराम, १०८३, *काव्य मीमांसा* । काठमाडौं : नेपाल राजकीय प्रज्ञा-प्रतिष्ठान (विसं २०३०) ।
थापा, हिमांशु, ११०५, *साहित्य परिचय* । काठमाडौं : साभा प्रकाशन (विसं २०४२) ।
नगेन्द्र (सं), ११०५, *विश्व साहित्यशास्त्र* । काशी : नागरीप्रचारिणी सभा (विसं २०४२) ।
पोखरेल, भानुभक्त, ११०३, *सिद्धान्त र साहित्य* । ललितपुर : साभा प्रकाशन, (विसं २०४०) ।

- भट्ट, रामचन्द्र, १११९, पाश्चात्य समालोचना सिद्धान्त र संस्कृत साहित्यको भूलक (केहीपक्ष) ।
ललितपुर : सगरमाथा फाईनान्स सहकारी लि., (विसं २०५६) ।
- मम्मत, काव्यप्रकाश ।
- रामप्रताप (सं), १०४१, आचार्य विश्वनाथदेवविरचितः साहित्यसुधासिन्धु : हिन्दी अनुवाद, । दिल्ली :
भारतीय विद्या प्रकाशन, (विसं १९७८) ।
- शर्मा, मोहनराज, खगेन्द्रप्रसाद लुईटेल, ११२५, पूर्वीय र पाश्चात्य साहित्य सिद्धान्त । काठमाडौं :
विद्यार्थी पुस्तक भण्डार (विसं २०६१) ।
- श्रेष्ठ, ईश्वरकुमार, १११४, पूर्वीय एवम् पाश्चात्य साहित्य-समालोचना : प्रमुख मान्यता, वाद र
प्रणाली । ललितपुर : साभा प्रकाशन, (विसं २०५१) ।
- सिग्देल, सोमनाथ, १०९१, साहित्य प्रदीप । विराटनगर : पुस्तक संसार, (विसं २०२८) ।

नेपाःया ऐतिहासिक विकासक्रम
(नेवाः विशेष)

NB: 554
Paper: IV
CH: 3

FM: 60+40=100
PM: 30+20
TH: 48

तातुना (Objectives)

- (क) इतिहास शुरु जुइसिबें न्ह्यःया अवस्था, नेपाःया इतिहास शुरु जुइधुंकाः लिच्छवि शासनकालय् विशेष योगदान यानावंपिं जुजुपिनिगु म्हसीका व लिच्छविकालय् नेवाःतय्गु बारे गन गुगु थासय् गुजाःगु इतिहास दु धैगु सीकेवीगु ।
- (ख) वैश्य-ठकुरी जुजुपिनिगु इलय् नेवाःतय्गु अवस्था गथे दु ? मल्ल जुजुपिनिगु उदय जुइन्ह्यः नेपाःगालय् जूगु महत्वपूर्ण घटनाया बारे जानकारी वीगु ।
- (ग) अरि मल्लधुंकाः भाषा साहित्य व नेवाः जनजीवनय् वःगु ह्युपाः नापं जातीय व्यवस्थाया बारे ध्वाथुइकेगु ।
- (घ) आधुनिक नेपाःया नेवाःतय्गु राज्यय् सहभागीता, अवस्था व जीवनशैलीइ वःगु ह्युपाःयात म्हसीके वीगु । शाहकाल, राणाकाल, प्रजातन्त्रकाल, पंचायतकाल, थीथी आन्दोलन नापं गणतन्त्रय् राज्यया भाषानीति, ऐनय् नेवाः जातिया व्यवस्था, राजनैतिक सहभागिता व योगदानया विषयस ध्वाथुइके वीगु । (थुगु पौया मू उद्देश्य धैगु निगूगु सेमेष्टरय् ब्वनेगु धर्म, दर्शन व संस्कृतिया आधार तयार याय्गु खः ।)

पाठचयविवरण

कक्षाभार

एकाई १ : नेपाःया प्रागुइतिहास

४

- १.१ नेपाः उत्पत्ति सम्बन्धी धारणा
१.२ नेपाः (नेपाल) सम्बन्धी धारणा
१.३ नेपाः व नेवाःया स्वापू
१.४ लिच्छविकालसिबें न्हापाया राजवंश
१.४.१ गोपालवंश
१.४.२ महिषपालवंश
१.४.३ किरात शासन

एकाई २ : ऐतिहासिककाल

६

- २.१ लिच्छवि सभ्यता
२.१.१ जुजुपिनिगु कालक्रम व महत्वपूर्ण घटना
२.१.२ लिच्छविकाल अध्ययन स्रोत/सामग्री
२.१.३ सामाजिक स्वरूप
२.२ पूर्वमध्यकाल

(नेपालसंवत्त्या शुरुनिसें यक्ष मल्लतकया महत्वपूर्ण घटना व जुजुपिं)

२.३ तिरहुत, मल्ल, खश राज्यनाप स्वापू

२.४ मल्लवंश शुरु

२.४.१ जयस्थिति मल्लया भूमिका

एकाई ३ : मध्यकाल

१६

३.१ मध्यकाल अध्ययनया स्रोत म्हासीका

३.२ नेपालमण्डलया लागी

३.३ मध्यकालीन सभ्यता

एकाई ४ : आधुनिककाल

२२

४.१ आधुनिक नेपाःया विकास

४.२ सरकारी ज्याय् नेवाः सहभागिता

४.२.१ नेवाःतय्गु विस्थापन

४.३ नेवाः साहित्यया अवस्था

४.४ ऐनय् नेवाःतय्गु व्यवस्था

४.५ भाषानीति

४.६ मुलुकी ऐन १९१० य् नेवाः

४.७ प्रजातान्त्रिक नेपाः व नेवाःतय्गु भूमिका

४.८ संघीय गणतन्त्र नेपाल

ब्वनेज्वलं

कानून तथा न्याय मन्त्रालय, विसं २०२२, श्री ५ सुरेन्द्रदेव शाहदेवको शासनकालमा बनेको मुलुकी ऐन। यें : कानून तथा न्याय मन्त्रालय ।

तुलाधर, प्रेमशान्ति व पासापिं, नेसं १९३९, नेवार जातिको चिनारी । ललितपुर : आदिवासी जनजाति उत्थान राष्ट्रिय प्रतिष्ठान व नेवाः दे दबू ।

बुढाथोकी, चन्द्रविक्रम, विसं २०३९, जयस्थिति मल्लको सुधार । काठमाडौं : साभा प्रकाशन ।

श्रेष्ठ, तुलसी नारायण, विसं २०६६, नेपालका नेवारहरु : पहिचान र पृष्ठभूमि । काठमाडौं : अनुसन्धान तथा विकास संस्था ।

लिधँसा

आचार्य, बाबुराम, विसं २०५४, नेपालको सांस्कृतिक परम्परा । काठमाडौं : श्रीकृष्ण आचार्य ।

तमोट, काशीनाथ, नेसं १९२६, नेपालमण्डल । नेपालमण्डल अनुसन्धान गुथि ।

नेपाली, चित्तरञ्जन, विसं २०२०, श्री ५ रणबहादुर शाह (व्यक्तित्व र शासन) । काठमाडौं : मेरी राजभण्डारी ।

नेवाः दे दबू, नेसं १९२७, नेवाः समाज । यें : नेवाः दे दबू ।

प्रधान, शैलेश, सन् २००२, चाँप-गुरास । सुम्बुकः चाँप-गुरास प्रकाशन ।

रेग्मी, जगदीशचन्द्र, विसं २०२६, *लिच्छवि-संस्कृति*। काठमाडौं : रत्न पुस्तक भण्डार ।

रेग्मी, जगदीशचन्द्र, विसं २०५३, *लिच्छवि-इतिहास*। कीर्तिपुर : नेपाल र एशियाली अनुसन्धान केन्द्र ।

वज्राचार्य, चुन्दा, नेसं १९०५, *मल्लकालया छुं संस्कृति*। प्रकाशन थाय् मद्दु : नेपालभाषा अध्ययन व अनुसन्धान केन्द्र ।

शर्मा, जनकलाल, विसं २०३९, *हाम्रो समाज : एक अध्ययन*। काठमाडौं : साभा प्रकाशन ।

शर्मा, प्रयागराज, विसं २०५४, *कुल, भूमि र राज्य : नेपाल उपत्यकाको पूर्व-मध्यकालिक सामाजिक अध्ययन*। काठमाडौं : नेपाल र एशियाली अनुसन्धान केन्द्र ।

शाक्य, मीनबहादुर र शान्त हर्ष वज्राचार्य, नेसं १९२९, *स्वयम्भू पुराण*। ललितपुर : नागार्जुन बौद्ध अध्ययन संस्थान ।

Doherty, Victor S. 1978. 'Notes on the origins of the Newars of the Kathmandu Valley of Nepal', in James F. Fisher (ed.), *Himalayan Anthropology: The Indo-Tibetan Interface*. The Hague: Mouton. pp 433-446.

Gellner, David and Declan Quigley (eds.), 1995, *Contested Hierarchies: A Collaborative Ethnography of Caste among the Newars of the Kathmandu Valley, Nepal*. Oxford: Clarendon Press.

Hofer, Andras, 2004, *The Caste Hierarchy and the State in Nepal: A Study of the Muluki Ain of 1854* (Reprint). Lalitpur: Himal Books.

Lewis, Todd Thornton, 1984, *The Tuladhars of Kathmandu: A Study of Buddhist Tradition in a Newar Buddhist Merchant Community*. PhD Dissertation, Columbia University.

Lowdin, Per, 1998, *Food, Ritual and Society: A Study of Social Structure and Food Symbolism among the Newars* (Revised Edition). Kathmandu: Mandala Book Point.

Nepali, Gopal Singh, 1959, *The Newars of Nepal*. Bombay: Department of Sociology University of Bombay.

Shrestha, Bal Gopal, 2015, *The Newars of Sikkim: Reinventing Language, Culture, and Identity in the Diaspora*. Kathmandu: Vajra Books.

Toffin, Gérard, 2007, *Newar Society: City, Village and Periphery*. Lalitpur: Himal Books.

Vajracarya, Dhanavajra and Kamal P. Malla (eds.) 1985, *The Gopālarājavaśāvali*. Wiesbaden: GMBH Franz Steiner Verlag.

शोधविधि

NB: 555

Paper: V

CH: 3

FM: 60+40=100

PM: 30+20

TH: 48

तातुना (Objectives)

थ्व पाठचज्वलं ब्वना:लि ब्वमिं मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र संकायया थीथी विषयया शोध याक:चां हे स्वतन्त्रकथं याय्फइ ।

पाठच विवरण

कक्षाभार

एकाई १ : शोध प्रारम्भ

१२

१.१ शोधया परिभाषा (Definition of Research)

१.२ प्रयोजन (Application of Research)

१.३ विशेषता (Characteristics of Research)

१.४ ताजि (Types of Research)

१.५ थासा (Paradigms of Research)

१.६ शोधया च्यापला: (The Research Process: An Eight Step Model)

१.६.१ शोध-समस्या थुइकेगु (Formulating a research problem)

१.६.२ शोधया ग्वसा: ग्वय्गु (Conceptualizing a research design)

१.६.३ तथ्य मुनेज्वलं ल्यय्गु (Constructing an instrument for data collection)

१.६.४ नमूना ल्यय्गु (Selecting a Sample)

१.६.५ शोध-प्रस्ताव च्वय्गु (Writing a Research Proposal)

१.६.६ तथ्य मुनेगु (Collecting Data)

१.६.७ तथ्य सिलेगु (Processing Data)

१.६.८ शोध-प्रतिवेदन च्वय्गु (Writing a Research Report)

एकाई २ : न्हापांगु पला:, पर्यावलोकन (Review of Literature)

३

२.१ पर्यावलोकन छाय् ? (Reason for Reviewing Literature)

२.२ पर्यावलोकन गुकथं ? (Procedure and Formatting for Reviewing the Literature)

२.३ पर्यावलोकन च्वय्गु (Writing up the Review of Literature)

एकाई ३ : शोध-समस्या थुइकेगु (Formulating a Research Problem)

४

३.१ शोध-समस्या (The Research Problem)

३.२ शोध-समस्या मालेगु छाय् ? (The Importance of Formulating a Research Problem)

३.३ शोध-समस्याया स्रोत (Sources of Research Problem)

- ३.४ शोध-समस्या मालेबलय् ध्यान बीमाःगु खँ (Considerations on Selecting a Research Problem)
- ३.५ शोध-समस्या मालेबलय् छीमाःगु पलाः (Steps in the Formulation of a Research Problem)
- ३.६ आज्जु क्वःछीगु (The Formulation of Objectives)
- ३.७ रणनीति छुइगु (Establishing Operational Definitions)

एकाई ४ : प्राक्कल्पना याय्गु (Constructing Hypothesis) २

- ४.१ प्राक्कल्पनाया परिभाषा (Definition of Hypothesis)
- ४.२ प्राक्कल्पनाया ज्या (The functions of a Hypothesis)
- ४.३ प्राक्कल्पनाया विशेषता (The Characteristics of a Hypothesis)
- ४.४ प्राक्कल्पनाया ताजि (Types of Hypothesis)
- ४.५ प्राक्कल्पनाया परीक्षणय् द्विद्वं (Errors in Testing a Hypothesis)

एकाई ५ : निपलाः, शोध-ग्वसाः (Conceptualizing a Research Design) २

- ५.१ ग्वसाःया परिभाषा (The Definition of a Research Design)
- ५.२ ग्वसाःया ज्या (The Functions of a Research Design)

एकाई ६ : शोध-विधि ल्यय्गु (Selecting a study design) २

- ६.१ सम्पर्कया ल्याः (The Number of Contracts)
- ६.२ सन्दर्भ अवधि (The Reference Period)
- ६.३ अध्ययन प्रकृति (The Nature of the Investigation)

एकाई ७ : स्वपलाः, तथ्य मुनेगु ज्वलं (Constructing an Instrument for Data Collection) २

- ७.१ प्राथमिक (Primary)
- ७.२ द्वितीयक (Secondary)

एकाई ८ : तथ्य मुनेज्वलंया औचित्य व विश्वसनीयता (Establishing the Validity and Reliability of a Research Instrument) २

- ८.१ औचित्यया बिचाः (The Concept of Validity)
- ८.२ विश्वसनीयताया ताजि (Types of Validity)

एकाई ९ : प्यपलाः, नमूना ल्यय्गु (Selecting a Sample) ७

- ९.१ नमूनाया बिचाः (The Concept of Sampling)
- ९.२ नमूनाया खँग्वः (Sampling Terminology)
- ९.३ नमूनाया सिद्धान्त (Principles of Sampling)
- ९.४ लिच्चः पिथनेबलय् नमूनां पाकीगु तत्व (Factors Affecting the Inferences Drawn from a Sample)

- ९.५ नमूना ल्ययगुया उद्देश्य (Aims in Selecting a Sample)
- ९.६ नमूनाया ताजि (Types of Sampling)
- ९.७ नमूनाया ल्याःचाः (The Calculation of Sample Size)

एकाई १० : न्यापलाः, शोध-प्रस्ताव च्वय्गु (Writing a Research Proposal) ५

- १०.१ शोध-प्रस्ताव (The Research Proposal)
- १०.२ प्रस्तावना/परिचय (Preamble/Introduction)
- १०.३ समस्याकथन (Statement of the Problem)
- १०.४ शोधया उद्देश्य (The Objectives of the Study)
- १०.५ प्राक्कल्पनाया परीक्षण (Testing the Hypothesis)
- १०.६ शोधया औचित्य (Justification of Research)
- १०.७ शोध-विधि (Research Methodology)
 - १०.७.१ शोध-लागा (Location of Field Study)
 - १०.७.२ सैद्धान्तिक अवधारणा (Theoretical/Conceptual Framework)
 - १०.७.३ नमूना ल्ययाः तथ्य मुनेगु (Sampling)
 - १०.७.४ तथ्य विश्लेषण (Analysis of Data)
- १०.८ लितँसा (Appendix)
- १०.९ लिधँसा (Bibliography)

एकाई ११ : खुपलाः, तथ्य मुनेगु (Data Collection), नैतिकता १

- ११.१ शोधय् सहभागीया नैतिकता
- ११.२ शोधकर्ताया नैतिकता
- ११.३ शोध प्रायोजकया नैतिकता

एकाई १२ : न्हयपलाः, तथ्य सिलेगु (Processing data) २

- १२.१ तथ्य सम्पादन (Editing Data)
- १२.२ तथ्य कोडिङ्ग (Coding Data)
- १२.३ विश्लेषणया थासा ग्वय्गु (Developing a Frame of Analysis)
- १२.४ तथ्य विश्लेषण (Analyzing Data)

एकाई १३ : च्यापलाः, शोध च्वय्गु (Writing a Research) ४

- १३.१ सामान्य शोध च्वय्गु (Research Writing in General)
- १३.२ सन्दर्भ क्यनेगु (Referencing)
- १३.३ सन्दर्भ धलः च्वय्गु (Writing a Bibliography)
- १३.४ थासा ग्वय्गु (Developing an Outline)

पाठचसफू

American Psychological Association, 2017, *Publication Manual of the American Psychological Association*. Sixth Edition. Washington, DC: American Psychological Association.

Faculty of Humanities and Social Science, 2017, *A Manual for Formatting and Organizing Dissertation*. Revised Version. Kathmandu: Faculty of Humanities and Social Science, Tribhuvan University.

Gibaldi, Joseph, 2009, *MLA Handbook for Writers of Research Papers* (Seventh Edition). New York: The Modern Language Association of America.

Kumar, Ranjit, 1999, *Research Methodology: A Step-By-Step Guide for Beginners*. London: SAGE Publications Ltd.

लिधँसा

शाक्य, रवि, नेसं ११३५, *अनुसन्धान-विधि*। यल : लुमन्ति दबू ।

निगूगु सेमेष्टर

क्रसं	कोड	विषय
१	NB 556	नेवा: ऐतिहासिक भाषाविज्ञान
२	NB 557	गद्य
३	NB 558	पाश्चात्य समालोचना
४	NB 559	धर्म-दर्शन व प्रतिमा लक्षण
५	NB 560	अभिलेख-विज्ञान

नेवा: ऐतिहासिक भाषाविज्ञान

NB: 556
Paper: VI
CH: 3

FM: 60+40=100
PM: 30+20
TH: 48

तातुना

थ्व पाठ्यक्रम ब्वनाःलि ऐतिहासिक भाषाविज्ञानया क्षेत्रय् ज्या याय्फइ ।

पाठ्य विवरण

कक्षाभार

एकाई १ : भाषाया ऐतिहासिक अध्ययन

८

१.१ विषय प्रवेश

१.२ क्षेत्र व सीमा

१.३ सिद्धान्त, पद्धति व उद्देश्य

१.४ भाषा कालक्रम विज्ञान

१.५ भाषातात्विक प्रागैतिहासिक खोज

१.६ लिखित सामग्रीया प्रयोग

१.७ भाषाया उत्पत्ति

१.८ भाषाया इतिहास

एकाई २ : भाषाया ऐतिहासिक अध्ययन विकासक्रम

१२

२.१ पूर्वीय परम्परा

२.२ पाश्चात्य परम्परा

२.३ ऐतिहासिक भाषाविज्ञानया शुरुवात

२.४ संस्कृत व यूरोपेली भाषाया तुलना

२.५ ऐतिहासिक भाषाविज्ञानया स्वर्णयुग

२.६ नव्य वैयाकरण

२.७ बीसौं सदी थुखे

एकाई ३ : भाषा परिवर्तन

१२

३.१ भाषाया प्रकृति

३.२ भाषिक परिवर्तनया कारण

३.३ आन्तरिक व बाह्य

३.४ भाषिक परिवर्तनया क्षेत्र

३.४.१ ध्वनितात्विक परिवर्तन

३.४.२ अर्थ परिवर्तन

३.४.३ व्याकरण सम्बन्धी परिवर्तन

३.४.४ भाषिक आगमन

एकाई ४ : तुलनात्मक पद्धति

- ४.१ परिचय
- ४.२ आकृतिमूलक वर्गीकरण
- ४.३ आकृतिमूलक वर्गीकरणया आधार
- ४.४ भाषाया ताजि
- ४.५ पारिवारिक वर्गीकरण
 - ४.५.१ तिब्बती परिवार (भाषाया वर्गीकरण व विशेषता)
 - ४.५.२ आग्नेय परिवार (भाषाया वर्गीकरण व विशेषता)
 - ४.५.३ द्रविडेली परिवार (भाषाया वर्गीकरण व विशेषता)
 - ४.५.४ भारोपेली (भाषाया वर्गीकरण व विशेषता)
 - ४.५.५ याकःभाय् (भाषाया वर्गीकरण व विशेषता)

एकाई ५ : लिपिया उत्पत्ति व विकास

- ५.१ परिचय
- ५.२ उत्पत्ति
- ५.३ गिसेली लेखन व्यवस्थाया विकास
- ५.४ खरोष्ठी लिपि
- ५.५ ब्राम्ही लिपा
- ५.६ उत्तर-ब्राम्ही लिपि
- ५.७ नेपाललिपि - रञ्जना, भुजिंम्वः
- ५.७.१ नेपाललिपिया विशेषता

एकाई ६ : भाषिक भूगोल

- ६.१ भाषिक भेद
- ६.२ अर्थ व प्रयोग
- ६.३ भाषिका मानचित्र व समभाषा रेखा
- ६.४ भाषिका अध्ययन परम्परा

पाठ्य ज्वलं

Chambers, J.K. Peter Trudgill, 1980, *Dialectology*. Cambridge: Cambridge University Press.

Gelb, I. J., 1969, *A Study of Writing*. Chicago: The University of Chicago Press.

Kölver, Bernhard and Hemrāj Śākya, 1985, *Documents from the Rudravarṇa-Mahāvihāra, Pāṭan*, 1. Sales and Mortgages. Sankt Augustin: VGH Wissenschaftsverlag.

- Lehmann, Winfred P. 1995. *Historical Linguistics*. Third Edition. New York and London: Routledge
- Malla, K. P. 1990, The Earliest Dated Document in Newari: The Palmleaf From Ukū Bāhāh NS 235/AD1114. *Kailash XVI* (1-2): 15-25.
- Malla, K. P. 2015. *From Culture to Literature Selected Writings on Nepalese Studies, 1980-2010*. Kathmandu: Himal Books. Pp 227-246, 247-260, 345-363, 497-535, 536-543, 544-562
- O'grady, William et. al. 1997. *Contemporary Linguistics: An introduction*. Third Edition. New York: St. Martin's Press, pp. 509-551, 553-586.
- Pant, Mahes Raj and Aishvarya Dhar Sharma, 1977. *The Two Copper-plate Inscriptions from Nepal*. Kathmandu: Nepal Research Centre.
- Shrestha, Omkareshwor, 2010. *A Grammar of Pahari*. PhD Dissertation submitted to Tribhuvan University.
- Vajracarya, Dhanavajra and Kamal P. Malla (eds.), 1985, *The Gopālarājavaṃśāvalī*. Wiesbaden GMBH: Franz Steiner Verlag. Nepal Research Centre Publications No. 9.
- घिमिरे, वासुदेव, विसं २०६४, ऐतिहासिक भाषाविज्ञान । यै : अस्मिता पब्लिकेशन । ISBN: 978-99946-45-64-0
- तमोट, काशीनाथ, नेसं १९०९, लिच्छवि अभिलेखया संस्कृत मखुगु खँवःया ल्याःचाः, खेलुइताः, २:२; १३१-१३६ ।
- तमोट, काशीनाथ, नेसं १९०५, भाषा कालक्रम विज्ञानकथं खपया नेपालभाषा, गं, ३:१४३-१५७ ।
- तमोट, काशीनाथ, नेसं १९१३, पुलांगु नेपालभाषा निथी दुगुया छुं आधार । यल : कुलां साहित्य पाःलाः ।
- मल्ल, कमलप्रकाश, नेसं १९०२, मध्यकालया अभिलेखय् नेपाल भाषा, खेलुइताः, ३:३३-१५ ।
- मल्ल, कमलप्रकाश, नेसं १९०५, खुसः दँ न्ह्योया नेपाल भाषाया भाषिक विशेषता, खेलुइताः, ६:६:३-१९ ।
- मल्ल, कमलप्रकाश, नेसं १९०५, नेपालभाषाया सहगोत्री भाषा, खेलुइताः, ६:६:४०-५१ ।
- राज, योगेश, नेसं १९९९, सुथां अभिलेख प्रकाश, छव्व । खप : सुथां ।
- श्रेष्ठ, ओमकारेश्वर, नेसं १९२०, नेपालभाषाया धातु क्वःछीगु समस्या : छगू अध्ययन । नेपालमण्डल ब्वँमा ल्याः २ । यल : नेपालमण्डल घःचाःधुकू ।
- श्रेष्ठ, ओमकारेश्वर, राजनलाल (रास) जोशी, नेसं १९३३, लुँभुया अभिलेख मुना । ललितपुर : गाउँ विकास समिति, लुँभु ।

लिधँसा-ज्वलं

- Bledsoe, Bronwen, 2004. *Written in Stone Inscriptions of the Kathmandu Valley's Three Kingdoms*. Ph. D. Dissertation. University of Chicago. Pp 49-87.
- Bynon, Theodora. 1977. *Historical Linguistics*. London: Cambridge University Press.
- Campbell, Lyle. 1999. *Historical Linguistics: An introduction*. Cambridge Massachutes: The MIT Press.

- Trask, R.L. 1996. *Historical Linguistics*. China: Edward Arnold Publishers Ltd.
- Jørgensen, Hans, 1941, *A Grammar of the Classical Newārī*. København: Ejnar Munksgaard.
- तमोट, काशीनाथ (संपा.), नेसं ११०३, *पुत्रपौत्रादिबोधिनी* (अमरकोशया नेपालभाषा टीका, ने.सं. ५०१) । यैँ : पासामुना ।
- तमोट, काशीनाथ (विसं २०४८), 'नेपालमा प्रचलित लिपिको परिचय', *मधुपर्क* । २७० (२४:७०, पृष्ठ ५-१२ ।
- पन्त, दिनेशराज (संपा.), विसं २०६५, *न्यायविकासिनी* । काठमाडौँ : कानून व्यवसायी क्लब ।
- राजवंशी, शंकरमान, ईसं १९७४, *नेपाली लिपि विकास* । काठमाडौँ : कैलास पब्लिकेशन ।
- राही, ईश्वरचन्द्र, ई. १९८३, *लेखनकलाका इतिहास* भाग १-२ । लखनऊ : उत्तर प्रदेश हिन्दी संस्थान ।
- रेग्मी, दिनेशचन्द्र, विसं २०६०, *पुरालेख र अभिलेख* । काठमाडौँ : हिमालय बुक स्टल ।
- शाक्य, रविसन, नेसं ११२२, *नेपाल लिपि वर्णमाला* । पाटन : मोतिराज-सानुनानी शाक्य ।
- शाक्य, हेमराज, विसं २०३०, *नेपाललिपि प्रकाश* । काठमाडौँ : नेपाल राजकीय प्रज्ञा-प्रतिष्ठान ।
- श्रेष्ठ, ओमकारेश्वर, नेसं ११२१, *तानसेन नेवाः भाषिकाय् रूपायन पद्धति* । नेपालमण्डल पिथना १० । यल : नेपालमण्डल घःचाःधुकू ।
- श्रेष्ठ, ओमकारेश्वर, नेसं ११३७, *नेपाललिपि, नेपाललिपि* । यैँ : नेपाल लिपि गुथि, पृ. क-च ।
- सिंह, तुलसीलाल, नेसं ११२८, *नारदस्मृति दिव्य-परीक्षा* । यल : न्हू हिसु पुचः ।
- सिंह, तुलसीलाल (संपा.), नेसं ११२९, *तन्त्राख्यान* (नेसं ६३८ या तन्त्राख्यानया मूलपाठ, अनुवाद व विवेचना) । यल: नेपालभाषा केन्द्रीय विभाग ।
- स्थापित, ज्वाला (संपा.), नेसं १११९, *हितोपदेश* [ने.सं. (६?)९१] । यल : नेपालमण्डल घःचाः धुकू ।
- स्थापित, ज्वाला (संपा.), नेसं ११२०, *बेतालपंचविंशति* । यल : नेपालमण्डल घःचाः धुकू ।

गद्य

NB: 557
Paper: VII
CH: 3

FM: 60+40=100
PM: 30+20
TH: 48

तातुना (Objectives)

- (क) नेपालभाषा गद्य वाङ्मयया थीथी विधाया सैद्धान्तिक ज्ञानलिसे परिचित जुइकेगु,
(ख) नेपालभाषाया प्राचीन, माध्यमिक व आधुनिक गद्य वाङ्मयया विकास, विशेषता, प्रवृत्ति व सम्बन्धित च्वमिर्पिलिसे परिचित जुइकेगु ।

पाठ्य विवरण

कक्षाभार

एकाई १ : गद्यया म्हसीका, स्वरूप, विशेषता व प्रकार	२
एकाई २ : प्राचीनकालया गद्य	१२
२.१ नेसं २३५ या गोष्ठीपत्र	
२.२ नेसं ५०० या नारदस्मृति (दिव्य-परीक्षा प्रकरण जक)	
२.३ गोपालराजवंशावली, पत्र २९-३५ तक	
२.४ अमरकोशया नेपालभाषा टीका 'पुत्रपौत्रादिबोधिनी', नेसं ५०१ (पत्र १-५ तक)	
२.५ विप्रदासया संगीतचन्द्र (न्त्यःनेया ५ पत्र)	
२.६ नेसं ८७४ या चाणक्यनीति (न्हापांगु शतकया श्लोक १-२५ तक)	
एकाई ३ : माध्यमिककालया गद्य	१४
३.१ सिद्धिदास महाजुया आत्मकथा 'सिद्धिदास थःगु मिखाय्'	
३.२ धर्मादित्य धर्माचार्यया नेपालभाषा व थ्वया साहित्य	
३.३ जगतसुन्दर मल्लया इसपं दएकातगु बाखंया भूमिका	
३.४ शुक्रराज शास्त्रीया नेपालभाषा व्याकरणया भूमिका	
३.५ निष्ठानन्द वज्राचार्यया ललितविस्तरया परिचय	
३.६ फत्तेबहादुर सिंहया नेपाली विहारया भूमिका	
एकाई ४ : आधुनिककालया गद्य	२०
४.१ निबन्ध	
४.१.१ निबन्ध विधाया परिचय, विश्व साहित्यय् निबन्धया विकास, निबन्धया प्रकार	
४.१.२ नेपालभाषा साहित्यया प्रमुख निबन्धकारपिं व निबन्धया सामान्य परिचय	

- ४.१.२.१ पद्मरत्न तुलाधर - बुलुमि (चुरोतया कुँ)
 ४.१.२.२ पूर्ण वैद्य - जि छगू अभिव्यक्ति युगया (आखिरय् नांगापिं मस्तय्सं हे मि च्याकी)
 ४.१.२.३ प्रेमबहादुर कसा - न्हूपुखू (सिंकेँ)
 ४.१.२.४ फणीन्द्ररत्न वज्राचार्य - स्वासिन्हः (सिन्हः)
 ४.१.२.५ मंगलप्रसाद श्रेष्ठ - जिगु चिन्तनया पल्पसा (द्यनाच्वंगु चुक)
 ४.१.२.६ मोतिलक्ष्मी उपासिका - धौबजि (इहि)
 ४.१.२.७ रत्नध्वज जोशी - निबन्ध निपुचः (साहित्य व जीवन)
 ४.१.२.८ रमेशकाजी स्थापित - मुलुकय् मरुगु मुलुक (लुताहा दोहं)

४.२ नियत्रा

- ४.२.१ नियत्रा विधाया परिचय, विकासक्रम, नेपालभाषाय् नियत्रा विधा
 ४.२.१.१ धर्मालोक स्थविर - महाचीन यात्रा
 ४.२.१.२ मल्ल के. सुन्दर - भावनाया किचः

पाठ्य ज्वलं

अमात्य, सिद्धिदास, नेसं ११०३, सिद्धिदास थःगु मिखाय् व शिवविलास (बाखं) (निगूगु संस्करण) ।

यें : नेपालभाषा परिषद् ।

उपासिका, मोतिलक्ष्मी, नेसं १११८, धौबजि । येँ : नेपालभाषा परिषद् ।

कसा, प्रेमबहादुर, १०७८, न्हूपुखू । कान्तिपुर : च्वसापासा ।

कसा, प्रेमबहादुर (संपा.), नेसं १०९१, चाणक्य सार संग्रह (नेपाल भाषां अर्थ सहित) । येँ : च्वसापासा ।

जोशी, रत्नध्वज, १०७८, निबन्ध निपुचः । येँ : धर्मोदय सभा ।

तमोट, काशीनाथ (सं.), नेसं ११०३, पुत्रपौत्रादिबोधिनी (अमरकोशया नेपालभाषा टीका ने.सं ५०१) । येँ : पासामुना ।

तुलाधर, पद्मरत्न, ११००, बुलुमि (निकःखुसी) । यल : साहित्यया मूलुखा ।

धर्मालोक स्थविर, नेसं १०७०, महा चीनयात्रा । कालिम्पोंग : धर्मोदय सभा ।

मल्ल, के. सुन्दर, नेसं ११०९, भावनाया किचः । येँ : भावना पिथना ।

मल्ल, जगतसुन्दर, नेसं १०९२, इसपं दएकातगु बाखं (निगूगु संस्करण) । येँ : मुनासः ।

वज्राचार्य, धनवज्र, विसं २०२१, 'मल्लकालमा देशरक्षाको व्यवस्था र त्यसप्रति प्रजाको कर्तव्य,'
 पूर्णिमा, १:२: ३३-३८ ।

वज्राचार्य, निष्ठानन्द (अनु.व मुं.), नेसं १०९८, ललितविस्तरः सूत्र । यल : युवक बौद्ध प्रकाशन ।

वैद्य, पूर्णबहादुर, नेसं ११३२, जि छगू अभिव्यक्ति युगया । ख्वप : नेपाल साहित्य मन्दिर ।

शास्त्री, शुक्रराज, नेसं १०४८, नेपालभाषा व्याकरण । सिकन्दराबाद : शुक्रराज शास्त्री ।

श्रेष्ठ, मंगलप्रसाद, ११२६, जिगु चिन्तनया पल्पसा । येँ : प्रसाद प्रकाशन ।

सिंह, तुलसीलाल, ११२८, नारदस्मृति (दिव्य-परीक्षा) । यल : न्हू हिसु पुचः ।

सिंह, तुलसीलाल, ११३७, 'विप्रदासं च्वःगु संगीतचन्द्र,' नेपालभाषा, ८:३५-४२ ।

सिंह, फत्तेबहादुर, १०८८, नेपाली विहार । येँ : चिनियालाल सिंह ।

स्थापित, रमेशकाजी, ११०२, मुलुकय् मरुगु मुलुक । येँ : लक्ष्मीनारायण तण्डुकार ।

‘हृदय’, चित्तधर (संपा.), नेसं १०८४, *धर्मादित्य धर्माचार्य व नेपालभाषा व थ्वया साहित्य* ।
कलकत्ता : कलकत्ता नेपालभाषा साहित्य गोष्ठी ।

Malla, K. P. 1990. The Earliest Dated Document in Newari: The Palmleaf from Ukū Bāhāh NS 235/AD 1114. *Kailash*, XVI (1-2):15-25.

Vajracarya, Dhanavajra and Kamal P. Malla (eds.), 1985, *The Gopālarājavamśāvalī*.
Wiesbaden GMBH: Franz Steiner Verlag. Nepal Research Centre Publications
No. 9.

लिधँसा-ज्वलंज्वलं

तुलाधर, प्रेमशान्ति, नेसं ११२०, *नेपालभाषा साहित्यया इतिहास* । येँ : नेपालभाषा एकेदमी ।

मल्ल, कमलप्रकाश, नेसं १०८४, ‘भूमिका’, कमलप्रकाश मल्ल (सं.), *मूसः-निबन्ध* । येँ :

चवसापासा, पृ. क-भ्र ।

माली, इन्द्र, १११९, *नेपालभाषा माध्यामिक कालया छुं* । ख्वप : कुतः पिकाक ।

वज्राचार्य, चुन्दा, नेसं ११२०, ‘नेपालभाषाया माध्यमिक कालया गद्य’, काशीनाथ तमोत (संपा.),

उच्च शिक्षाय् नेपाल-भाषा व साहित्य । यल : नेपालभाषा केन्द्रीय विभाग, पृ. ६५-७२ ।

Malla, Kamal P. 1982, *Classical Newari Literature: A Sketch*. Kathmandu:
Educational Enterprise Pvt. Ltd.

पाश्चात्य समालोचना

NB: 558
Paper: VIII
CH: 3

FM: 60+40=100
PM: 30+20
TH: 48

तातुना

- (१) पाश्चात्य समालोचनाया पृष्ठभूमि, प्रमुख साहित्य सिद्धान्त व उकिया प्रणेतापिनिगु सामान्य ज्ञान बीगु ।
- (२) समालोचना प्रक्रियाय् पिदंगु थीथी वाद व समालोचना प्रणालीया सैद्धान्तिक ज्ञान बीगु ।
- (३) साहित्यिक कृतिया विश्लेषण व मूल्याङ्कन याय्फय्केगु ।

पाठ्य विवरण

कक्षाभार

एकाई १ : समालोचनाया म्हसीका

४

- १.१ समालोचनाया अर्थ व परिभाषा
- १.२ समालोचनाया प्रकार
- १.३ समालोचनाया महत्व
- १.४ समालोचनाया विकासक्रम

एकाई २ : पाश्चात्य समालोचना सिद्धान्तया प्रमुख समालोचक व इमिगु समालोचनासम्बन्धी मान्यता

१४

- २.१ प्लेटोया कला-साहित्यबारे धारणा
- २.२ एरिष्टोटलया अनुकरण (Mimesis) व विरेचन (Catharsis) सिद्धान्त
- २.३ अंग्रेजी समालोचनाया प्रवर्तकया रूपय् जोन ड्राइडेन
- २.४ टि. एस्. इलियटया निर्वैयक्तिकवाद, परम्परा व वैयक्तिक प्रतिभाया सिद्धान्त

एकाई ३ : पाश्चात्य समालोचनाया थीथी वाद

३०

- ३.१ शास्त्रवाद (म्हसीका, विशेषता, सीमा)
- ३.२ स्वच्छन्दवाद (म्हसीका, विशेषता, सीमा)
- ३.३ यथार्थवाद (म्हसीका, विकास, विशेषता व प्रकार)
- ३.४ विसङ्गतिवाद व अस्तित्ववाद (म्हसीका, विशेषता, सीमा व निगू वादया दथुइ स्वापू)
- ३.५ प्रगतिवाद (कार्ल मार्क्सया म्हसीका, मार्क्सया द्वन्द्वात्मक भौतिकवादया सिद्धान्त, प्रगतिवादया विकास, विशेषता, प्रगतिवाद व प्रगतिशीलया दथुइ भिन्नता)
- ३.६ उत्तरआधुनिकवाद (अर्थ, विकास, बहुलवाद व अन्त्यया अवधारणा)
 - ३.६.१ विनिर्माणवाद (Deconstruction)

- ३.६.२ उत्तरऔपनिवेशिकवाद (Post colonialism)
- ३.६.३ सबाल्टर्न (Subaltern)
- ३.६.४ डायस्पोरा (Diaspora)
- ३.६.५ नारीवादी समालोचना (अर्थ, नारीवादी आन्दोलनया विकासक्रम, सिमोन दि बुभोया *The Second Sex*)
- ३.७ मनोविश्लेषणात्मक समालोचना (फ्रायडया चेतन, अवचेतन व अचेतन मनसम्बन्धी अवधारणा)
- ३.८ शैलीवैज्ञानिक समालोचना (पाठकेन्द्रित समालोचना प्रणालीया विकास, शैलीविज्ञानया म्हसीका, विकास)
- ३.९ जीवनीपरक समालोचना (म्हसीका, विकास, विशेषता व सीमा)
- ३.१० पाठक-प्रतिक्रिया समालोचना (म्हसीका, विकास, विशेषता व सीमा)

पाठ्य ज्वलं

- जोशी, कुमारबहादुर, विसं २०५७, *पाश्चात्य साहित्यका प्रमुख वाद* (स्वंगू संस्करण) । यल : साभा प्रकाशन ।
- शर्मा, मोहनराज, विसं २०५९, *शैलीविज्ञान* (सिद्धान्त र आलोचना) । येँ : नेपाल राजकीय प्रज्ञा-प्रतिष्ठान ।
- शाक्य, रवि, नेसं १९३७, 'समालोचनाया म्हसीका', *नेपालभाषा*, ८:६८-८० ।
- Beauvoir, Simone de, 1965, *The Second Sex*. Translated and Edited by H. M. Parshley. London: Jonathan Cape.
- Butcher, S. H. (ed.), *The Poetics of Aristotle* (Third Edition). London: Macmillan and Co. Limited.
- Dryden, John, 1992, 'An Essay of Dramatic Poesy,' in Adam Hazards (ed.), in *Critical Theory Since Plato*. Harcourt: Brace Jovanovich, pp. 253-280.
- Eliot, T. S., 1920, 'Tradition and Individual Talent', in *The Sacred Wood*. London: Methuen & Co. Ltd. pp. 42-53.
- Jowett, B. (Tr.), 1888, *The Republic of Plato*. Oxford: At the Clarendon Press, Book X, pp. 307-338.
- Richards, I. A., 2004, *Principles of Literary Criticism* (Reprint). London and New York: Routledge Classics.

लिधँसा-ज्वलं

- उप्रेती, सञ्जीव, विसं २०६८, *सिद्धान्तका कुरा* । येँ : अक्षर क्रियसन्स नेपाल ।
- गौतम, कृष्ण, विसं २०५०, *आधुनिक आलोचना : अनेक रूप अनेक पठन* । यल : साभा प्रकाशन ।
- गौतम, कृष्ण, विसं २०६४, *उत्तरआधुनिक जिज्ञासा* । येँ : भृकुटी एकेडेमिक पब्लिकेशन्स ।
- गौतम, देवीप्रसाद, विसं २०४९, *प्रगतिवाद : परम्परा र मान्यता* । येँ : मुना गौतम ।
- शाक्य, रवि, नेसं १९३५, 'एरिष्टोटलया साहित्य सम्बन्धी धारणा', *पलिस्था*, २२:२२:८७-९६ ।

- श्रेष्ठ, माणिकलाल, नेसं १०८८, *समालोचनाया सिद्धान्त*। येँ : च्वसापासा ।
- सुवेदी, राजेन्द्र व लक्ष्मणप्रसाद गौतम (संपा.), विसं २०६८, *रत्न वृहत् नेपाली समालोचना* (सैद्धान्तिक खण्ड)। येँ : रत्न पुस्तक भण्डार ।
- Scott-James, R. A., 1946, *The Making of Literature* (Reprint). London: Martin Secker & Warburg Ltd.
- Seldon, Raman *et al*, 2005, *A Reader's Guide to Contemporary Literary Theory* (Fifth Edition). Harlow: Pearson Education Limited.
- Shipley, Joseph (Ed.), 1953, *Dictionary of World Literature* (Revised Edition). New York: Philosophical Library.

धर्म-दर्शन व प्रतिमा लक्षण

NB: 559
Paper: IX
CH: 3

FM: 60+40=100
PM: 30+20
TH: 48

तातुना

- (क) धर्म व दर्शनबारे सामान्य जानकारी बीगु,
(ख) धर्मय् दर्शनया प्रवेश जुया: गुकथं विकास जुयावन, धर्म व दर्शनया दथुइ गुकथंया स्वापू दु धका: ध्वाथुइकेगु,
(ग) हिन्दू व बौद्ध द्यःपिनिगु प्रतिमा लक्षण सीकेगु,
(घ) नेवाःतय्सं नालाच्चंगु धर्म छु खः, उकी विविध धर्म-सम्प्रदायया प्रभावं गुकथं ह्यूपा: वःगु दु धका: जानकारी बीगु ।

पाठ्य विवरण

कक्षाभार

एकाई १ : दर्शन

१०

- १.१ दर्शनया परिभाषा
१.२ दर्शनया विकास व ताजि
१.३ जीव व जगत् सम्बन्धी धारणा
१.३.१ अध्यात्मवादी धारणा
१.३.२ भौतिकवादी धारणा

एकाई २ : विविध दर्शनया सामान्य परिचय

१०

- २.१. हिन्दू दर्शन (सांख्य दर्शन, मीमांसा (पूर्व, उत्तर मीमांसा) दर्शन, योग दर्शन, न्याय, वैशेषिक दर्शन)
२.२ बौद्ध दर्शन
२.२.१ सौत्रान्तिक, वैभाषिक, योगाचार, माध्यमिक)
२.२.२ पंचशील, चतुआर्यसत्य, आर्यअष्टाङ्गिक मार्ग, प्रतीत्यसमुत्पाद, त्रिरत्न, चतुब्रम्हविहार, त्रिलक्षण)
२.३ नेपाःया स्थानीय दर्शन
२.४ चार्वाक दर्शन

एकाई ३ : धर्म

१८

- ३.१ धर्मया परिभाषा
३.१.१ धर्मया ताजि
३.१.२ धर्मया स्वरूप

- ३.१.३ धर्मया विशेषता
 ३.२ धर्म उत्पत्तिया आधार
 ३.३ धर्म व दर्शनया स्वाप्
 ३.४ साम्प्रदायिक धर्मया प्रादुर्भाव
 ३.५ हिन्दू धर्म - विकास व इतिहास
 (शैव, शाक्त, वैष्णव व मेमेगु)
 ३.६ बुद्ध धर्म - विकास व इतिहास
 (थेरवाद, महायान व वज्रयान)
 ३.७ मेमेगु धर्म
 (जुदाइज्म, क्रिश्चियन, मुशिलम, जैन)
 ३.८ धार्मिक समन्वय

एकाई ४ : प्रतिमा लक्षण

१०

- ४.१ प्रतिमाया परिभाषा
 ४.२ प्रतिमाया विकासक्रम
 ४.३ प्रतिमाया लक्षण
 ४.३.१ प्रतिमाया अंग
 ४.३.१ प्रतिमाया शैली
 ४.४ धार्मिक देवदेवीपिं
 ४.४.१ हिन्दू द्यः - ब्रम्हा, विष्णु महेश्वर, इन्द्र, कुमार, गणेश, शिव, भैरव, सूर्य, भगवती, ससुद्यः, लक्ष्मी व च्याम्ह अजिमा
 ४.४.२ बौद्ध द्यः - पञ्चबुद्ध, लोकेश्वर (च्याम्ह) षडक्षरी, प्रज्ञापारमिता, मञ्जुश्री, नामसंगीति, चक्रसम्बर, पंचतारा, हारती, बसुन्धरा
 ४.५ विविध - राजनैतिक, सामाजिक ब्यक्तित्वपिनिगु सालिकया शैली

पाठ्य ज्वलं

नरेन्द्रदेव, विसं २०१३, *बौद्ध धर्म दर्शन* । पटना : विहार राष्ट्रभाषा परिषद् ।
 मिश्र, उमेश, विसं १९५७, *भारतीय दर्शन* । लखनऊ : प्रकाशन ब्यूरो, सूचना विभाग, उत्तर प्रदेश सरकार ।
 सांकृत्यायन, राहुल, ईसं २००९, *दर्शन दिग्दर्शन* (पुनर्मुद्रित) । इलाहाबाद : किताब महल ।
 Bhattacharyya, Benoytosh, 1958, *The Indian Buddhist Iconography*. Calcutta: Firma K. L. Mukhopadhyay.
 Stutley, Margaret, 1985, *The Illustrated Dictionary of Hindu Iconography*. London: Routledge & Kegan Paul.

लिधँसा-ज्वलं

- जुजु, बलदेव, नेसं ११०१, *नेवार संस्कृति र नेवार दर्शन*। विराटनगर : भी पुचः ।
- जोशी, राजनलाल, नेसं ११३६, *लः व घः संस्कृति व सभ्यता*। ललितपुर : आदिवासी जनजाति उत्थान राष्ट्रिय प्रतिष्ठान ।
- देवराज, नन्द किशोर, ईसं २००२, *भारतीय दर्शन*। लखनऊः उत्तर प्रदेश हिन्दी संस्थान ।
- पाठक, सर्वानन्द, विसं २०२१, *चार्वाक दर्शनका शास्त्रीय समीक्षा*। वाराणसी : चौखम्बा विद्याभवन ।
- बापट, पी.वी (संपा.), ईसं १९९७, *बौद्ध धर्म के २५०० वर्ष (द्वि.सं.)*। नई दिल्ली : प्रकाशन विभाग, सूचना और प्रसारण मन्त्रालय ।
- मिश्र, बिरेन्द्र प्रसाद, ईसं १९८३, *दर्शनशास्त्र : एक परिचय*। काठमाडौं : श्रीमती श्याम मिश्र ।
- रेग्मी, जगदीशचन्द्र, विसं २०५८, *नेपालको धार्मिक इतिहास (प्राचीन र मध्यकाल)*। कीर्तिपुर : पाठ्यक्रम विकास केन्द्र, त्रिभुवन विश्वविद्यालय ।
- वज्राचार्य, वज्रमुनि, विसं २०६६, *हारती माता*। काठमाडौं : हारती इन्टरनेशनल ।
- वज्राचार्य, वज्रमुनि, नेसं ११३५, *नेपाःगाःया धर्म*। यल : नेपालभाषा केन्द्रीय विभाग ।
- सुवेदी, मृगेन्द्रराज, नेसं ११३५, *तन्त्रमा नेवार*। काठमाडौं : सोसाइटी फर नेवार स्टडिज ।
- क्षेत्री, गणेश र रामचन्द्र अधिकारी, विसं २०६०, *नेपाली कला, वास्तुकला र प्रतिमालक्षण (द्वि.सं.)*। काठमाडौं : एशिया पब्लिकेशन ।

अभिलेख-विज्ञान

NB: 560

Paper: X

CH: 3

FM: 60+40=100

PM: 30+20

TH: 48

तातुना

(क) अभिलेखया सैद्धान्तिक ज्ञान वीगु ।

(ख) पुलांगु थीथी अभिलेखया अध्ययन याय्फइकथं जनशक्ति तयार याय्गु ।

पाठच विवरण

कक्षाभार

एकाई १ : अभिलेख परिचय

१०

१.१ अभिलेखया परिभाषा

१.२ अभिलेखया वस्तुगत प्रकार

१.२.१ उत्कीर्ण अभिलेख (Inscription)

१.२.२ लिखत अभिलेख (Document)

१.२.३ ग्रन्थ अभिलेख (Manuscript)

१.३ अभिलेखया विषयगत प्रकार

१.४ अभिलेखया ढाँचा (Format) व सूचीकरण (Cataloguing)

१.५ अभिलेख ज्वलं निर्माण प्रक्रिया (वस्तु, ज्याबः, प्रविधि)

१.६ नेपालय् अभिलेख अध्ययनया इतिहास

एकाई २ : अभिलेखया रचना प्रक्रिया

१०

२.१ सामान्य परम्परा - लेखनदिशा, मिलित शब्द, चिन्ह प्रणाली, पृष्ठ लेखन पद्धति, पाठ संशोधन विधि, संक्षिप्त नाम, अंकलेखन

२.२ विशेष परम्परा - मंगल प्रतीक, नमस्करण, मंगलकामना, प्रशस्ति, संकल्प वाक्य, दानश्लोक, पुष्पिका वाक्य, शुभाशुभ

एकाई ३ : पाठालोचन

८

३.१ मूलपाठ विज्ञानया रूपय् परिचय

३.२ लिपिकारया प्रतिलिपी दइगु अशुद्धि, विकार, भ्रम

३.३ थीथी प्रतिलिपी दइगु पाठभेद, उथेंजाःगु आखःया भ्रम

३.४ तःगु प्रतिलिपिया विकासक्रम (वंशवृक्ष)

३.५ क्षेपक

३.६ विकृत शब्द (मात्रा, आखः, संयुक्ताक्षर)

३.७ प्रतिलिपिकालीक भाषा प्रयोग

३.८ पाठालोचन प्रक्रिया (ग्रन्थ मुना, मिलित अक्षरमालायात खँग्वःकथं फाय्गु, तुलना, पाठ पुनर्निर्माण

एकाई ४ : अभिलेखया काल निर्धारण

७

४.१ संवत्त्या ज्ञान, शासनकालया ज्ञान, अंक सूचक शब्दाङ्क व अक्षराङ्कया ज्ञान

४.२ संवत् उल्लेख मज्जूगु अवस्थाय् काल निर्धारणया आधार

बाह्यप्रमाण - अनुश्रुति, ऐतिहासिक घटना वा सामाजिक-सांस्कृतिक उल्लेख

आन्तरिक प्रमाण - लिपि, लेखनवस्तु, लेखनपद्धति, अलंकरण

भाषिक प्रमाण - तात्कालिक खँग्वः, खँत्वाः वा व्याकरणगत विशेषता

एकाई ५ : अभिलेखया भाषा व लिपि

५

५.१ भाषा

५.१.१ शब्दभेद - रुढ, यौगिक, योगरुढया ज्ञान

५.१.२ मिलित अक्षरमालायात खँग्वः कथं फाय्गु

५.१.३ विकृत शब्द (मात्रा, अक्षर, संयुक्ताक्षर आदि)

५.१.४ स्थानापन्न च्वज्या

५.१.५ पाठ विकृति

५.१.६ लिपिकारया भूल

५.१.७ लिपिजन्य भूल

५.१.८ अर्थ छ्याय्गु समस्या

५.२ लिपि

५.२.१ शैलीगत

५.२.२ सम्बन्धित अभिलेखया वर्णसूची

५.२.३ उर्थे-उर्थेजाःगु वर्ण भ्रम जुइगु, अपूर्ण च्वज्यां जुइगु पाठभेद आदि व्यावहारिक

समस्या

एकाई ६ : अभिलेख अध्ययन प्रक्रिया व उकिया बन्दोवस्त

८

६.१ अभिलेख अध्ययनया थीथी पद्धति

६.२ अभिलेख अध्ययन प्रक्रिया

६.२.१ विधागत रूपं न्ह्यव्वय्गु

६.२.२ पृष्ठ लेखन पद्धति

६.२.३ मिलित शब्द फाय्गु

६.२.४ लिपिकारया संशोधनयात ल्ह्यय्गु पद्धति

६.२.५ भवःल्याः तय्गु पद्धति

६.२.६ लिपिकारया द्विविद्वयात ल्ह्यःमिं भिकेगु वा द्वंगु संकेत वीगु

६.२.७ मूलपाठया विषयगत व भौतिक परिचय वीगु

६.३ अभिलेख प्रतिलिपि काय्गु थीथी प्रविधि

पाठ्य ज्वलं

सत्येन्द्र, १९८९, *पाण्डुलिपि विज्ञान* (निगू संस्करण) । जयपुर : राजस्थान हिन्दी ग्रन्थ अकादमी ।

हृदय, चित्तधर, १०९१, *नेपालभाषा साहित्यया जातः* । यै : नेपालभाषा परिषद् ।

Kölver, Bernhard and Hemrāj Śākya, 1985, *Documents from the Rudravarṇa - Mahāvihāra, Pāṭan*, 1. Sales and Mortgages. Sankt Augustin: VGH Wissenschaftsverlag.

लिधँसा-ज्वलंज्वलं

कसा, प्रेमबहादुर (संपा.), नेसं १०८४, *रत्नेश्वर प्रादुर्भाव* । यै : च्वसापासा ।

कात्रे, एस. एम, ईसं १९७१, *भारतीय पाठालोचन की भूमिका* । उदयनारायण तिवारी (अनु.) भोपाल: मध्यप्रदेश हिन्दी ग्रन्थ अकादमी ।

गिरिजा कुमार, कृष्ण कुमार, ईसं १९९२, *सूचीकरण के सिद्धान्त* । प्रेमकुमार जायसवाल (अनु.) । दिल्ली: विकास पब्लिशिंग हाउस ।

गुप्त, माताप्रसाद, ईसं १९६०, 'पाठानुसन्धान', सावित्री सिन्हा व विजयेन्द्र स्नातक (संपा.), *अनुसंधान की प्रक्रिया* । दिल्ली : नेशनल पब्लिशिंग हाउस, पृ. १२१-१३० ।

डंगोल, बलरामदास, विसं २०४४, *अभिलेख बन्दोवस्तको सिद्धान्त र राष्ट्रिय अभिलेखालय* । काठमाडौं : रमादेवी ।

ताम्राकार, दिव्या, नेसं ११३४, *अभिलेख संरक्षणय आशा सफुकुथि* । काठमाडौं : आशा सफुकुथि ।

दास, अयोध्या चन्द्र, ईसं १९८९, *पाण्डुलिपि परिचय* । दिल्ली : एस्. चन्द्र एण्ड कम्पनी लि. ।

पन्त, महेशराज, विसं २०७४, *जनैपूर्णिमादेखि रानीपोखरीसम्म* । काठमाडौं : राजीवलोचन स्मृति ग्रन्थ ।

महर्जन जीवनकुमार (संपा.), नेसं ११२४, *नेपालमण्डलया त्वहं-अभिलेखया थीथी पक्ष* । यल : न्हू हिसु पुत्रः ।

राजवंशी, शंकरमान, १०८३, *भक्तपुर शिलालेख सूची* । काठमाडौं : वीर पुस्तकालय ।

राजवंशी, शंकरमान, १०९०, *कान्तिपुर शिलालेख सूची* । काठमाडौं : राष्ट्रिय अभिलेखालय ।

राजवंशी, शंकरमान, १०९४, *नेपाली लिपि विकास* । काठमाडौं : कैलाश प्रकाशन (२०३१) ।

रेग्मी, दिनेशचन्द्र, विसं २०६०, *पुरालेख र अभिलेख* । काठमाडौं : हिमालय बुक स्टल ।

वज्राचार्य, धनवज्र, विसं २०५३, *लिच्छविकालका अभिलेख* (निगू संस्करण) । काठमाडौं : नेपाल र एशियाली अनुसन्धान केन्द्र ।

वज्राचार्य, धनवज्र, विसं २०५६, *मध्यकालका अभिलेख* । काठमाडौं : नेपाल र एशियाली अनुसन्धान केन्द्र ।

वैद्य जनकलाल, विसं २०४१, *राष्ट्रिय अभिलेखालय स्थित नेपालभाषा/नेवारभाषा अभिलेख ग्रन्थ* । काठमाडौं : त्रिभुवन विश्वविद्यालय, अनुसन्धान महाशाखा ।

शाक्य, माणिकरत्न, नेसं ११२८, *कृष्णदेगःया शिलालेख* । यल : लोकेश्वर प्रकाशन ।

शाक्य, राजा, नेसं १११६, *आशा सफुकुथि* । यै : आशा सफुकुथि ।

- Bowers, Fredson. 1966. *Textual and Literary Criticism*. London: Cambridge University Press.
- Burleigh, Peter. 1970. 'A Plea for Talapatras', *The Rising Nepal*, March 20, p. 2.
- Gnoli, R. 1956. *Nepalese Inscriptions in Gupta Characters*. Part I: Text. Roma: Is.M.E.O.
- Indraji, Bhagvānlāl, Geore Bühler. 1880. Inscriptions from Nepal. *Indian Antiquary*, IX (July-August), pp. 163-194.
- Lienhard, Seigfried, Collab. Thakur Lal Manandhar. 1988. *Nepalese Manuscript, Part – I, Newari and Sanskrit*. Stuttgart: Franz Steiner Verlag.
- Manandhar, Tri Ratna (Ed.). 2002. *Date conversion Chart*. Kathamandu: CNAS.
- Thapa, Ramesh Jung. 1967. *The Archives Movement and Nepal*. Kathamandu: Department of Archaeology.

स्वंगूगु सेमेष्टर

पत्र	कोड	विषय
XI	NB 561	अनुवाद-विज्ञान / लिपिविज्ञान / पत्रकारिता / साक्षरता
XII	NB 562	नेपालभाषा-आख्यान
XIII	NB 563	नेपालभाषा साहित्यया इतिहास
XIV	NB 564	नेवा: सभ्यता
XV	NB 565	कक्षापत्र

अनुवाद विज्ञान (ऐच्छिक)

NB: 561-1

Paper: XI

CH: 3

FM: 60+40=100

PM: 30+20

TH: 48

तातुना

क. ब्वीमं अनुवाद विज्ञानया सैद्धान्तिक व विधिया ज्ञान काय्फइ ।

ख. मेपिसं याःगु अनुवादया गुणया मूल्याङ्कन याय्फइ ।

ग. अंग्रेजीया नेवाःभासं वा नेपाःया ममेगु माभासं न्त्यफःलिफः अनुवाद याय्फइ ।

पाठ्यविवरण

कक्षाभार

एकाई १ : अनुवाद व अनुवाद अध्ययन

४

१.१ अनुवादया परिभाषा - भाषिक व साहित्यिक दृष्टिकोण

१.२ अनुवादया वर्गीकरण

१.२.१ स्रोतपाठया लिधँसाकथं

१.२.२ अनुवाद विधिया कथं

१.२.३ अनुवादकया कथं

१.३ अनुवाद व अनुवाद अध्ययन दथुया स्वापू

१.३.१ अनुवाद परम्परा

१.३.२ अनुवाद अध्ययन

एकाई २ : अनुवादया प्रचलित सिद्धान्त

१६

२.१ भाषावैज्ञानिक सिद्धान्त

२.१.१ निडाया भाषावैज्ञानिक सिद्धान्त

२.१.२ क्याटफोर्ड व अनुवादया भाषावैज्ञानिक सिद्धान्त

२.१.३ पिटर न्यूमार्कया अनुवाद सिद्धान्त

२.२ बहुप्रणाली सिद्धान्त

२.३ गिडन टोरी व वर्णनात्मक सिद्धान्त

२.४ प्रयोजनपरक सिद्धान्त

२.४.१ पाठकथंया सिद्धान्त

२.४.२ अनुवादकीय ज्या

२.४.३ स्कोपस सिद्धान्त

२.५ उत्तरआधुनिकता व अनुवाद

२.६ विनिर्माणवादी सिद्धान्त

२.७ उत्तर-औपनिवेशिक सिद्धान्त

२.८ स्रोत-संस्कृतिकेन्द्री सिद्धान्त

एकाई ३ : समसामयिक अनुवाद पद्धति, विधि व जुक्ति

८

३.१ भाषावैज्ञानिक पद्धति

- ३.१.१ निडाया अनुवाद रणनीति
- ३.१.२ विनय व डार्वेलनेटया अनुवाद विधि
- ३.१.३ पिन्चुकया अनुवाद जुक्ति
- ३.१.४ न्यूमार्ककया अनुवाद जुक्ति
- ३.१.५ प्राविधिक अनुवादया जुक्ति

३.२ अनुवादया सांस्कृतिक पद्धति

३.३ उत्तर-औपनिवेशिक पद्धति

३.४ सौन्दर्यपरक पद्धति

एकाई ४ : अनुवाद समतुल्यता

४

४.१ समतुल्यताया ताजि

- ४.१.१ शाब्दिक समतुल्यता
- ४.१.२ रूपात्मक व गतिशील समतुल्यता
- ४.१.३ पाठ्य समतुल्यता
- ४.१.४ प्रायोगिक समतुल्यता

४.२ अनुवादय् ह्याकिं

- ४.२.१ भाषिक ह्याकिं
- ४.२.२ प्रायोगिक ह्याकिं
- ४.२.३ सांस्कृतिक ह्याकिं
- ४.२.४ साहित्यिक ह्याकिं

४.३ अनुवादय् ह्याकिं जाय्केगु जुक्ति

- ४.३.१ लघुत्तर एकाईया अनुवादया जुक्ति
- ४.३.२ वाक्यात्मक समायोजन
- ४.३.३ सहकार्य व सम्पादन
- ४.३.४ अधिपाठ रणनीति

४.४ अनुवादया कार्यसिद्धान्त

एकाई ५ : अनुवादया समालोचना व मूल्याङ्कन

४

५.१ अनुवाद समालोचना

- ५.१.१ अनुवादया समालोचनाया थी थी पंगः
- ५.१.२ अनुवादया समालोचनाया प्रारूप

५.२ अनुवाद मूल्याङ्कन

- ५.२.१ अनुवाद मूल्याङ्कनया थी थी पंगः

५.२.२ अनुवाद मूल्याङ्कनया पद्धति

एकाई ६ : अनुवाद अनुसन्धान

४

६.१ उत्पादन-उन्मुख अनुसन्धान

६.१.१ तुलनात्मक मोडल

६.१.२ वर्णनात्मक अनुसन्धान

६.१.३ पाठकथंया अनुसन्धान

६.२ प्रक्रिया-उन्मुख अनुवाद अनुसन्धान

६.२.१ स्वतःस्फूर्त विचाः प्वंकेगु विधि

६.२.२ तत्काल लिफः स्वयंगु

एकाई ७ : पुरावलोकन व मूल्याङ्कन

८

७.१ बहुभाषिक देश नेपालय् अनुवादया थाय् व ज्या

७.२ नेपालभाषाय् अनुवाद परम्परा व प्रवृत्ति

७.३ अनुवाद अध्ययन व अनुसन्धानया थौया स्थिति

७.४ नेपालभाषाया अनुवाद साहित्यया थौया स्थिति

७.४.१ मू मू अनुवादया मूल्याङ्कन

पाठ्य-ज्वलं

अधिकारी, बलराम (विसं २०७१), *अनुवाद सिद्धान्त र प्रयोग : ऐतिहासिक एवं समसामयिक विश्लेषण* । येँ : त्रिपिटक प्रकाशन ।

लिधँसा-ज्वलं

Catford, J.C. (1965). *A Linguistic Theory of Translation*. Oxford: OUP.

Gentzier, Edwin (1993). *Contemporary Translation Theories*. New York: Rutledge.

Hridaya, Chittadhar, 1998, *Sugata-Saurabha* (Tirtha Raj Tuladhar, Tr.). Kathmandu: Nepalbhasa Academy.

Kansakar, Tej R. 1977, *Chittadhar Hridaya's Nepal Bhasa Short Stories*. Kathmandu: Nepal Bhasa Parishad.

Newmark, Peter. (1988). *A Textbook of Translation*. New York: Prentice Hall.

Saymi, Dhooswan, 1992, *The Eclipse* (Tej R. Kansakar, Tr.). Kathmandu: Mrs Vasudha Saymi.

Yami, Dharma Ratna, 2017, *Reply from Tibet* (Dharma Gurung, Tr.). Kathmandu: Vajra Books.

आचार्य, बाबुराम, विसं २००९, 'नेपाल, नेवार र नेवारी भाषा,' *नेपाल-सांस्कृतिक परिषद्-पत्रिका*, १:१-१-१६ ।

आचार्य, बाबुराम, नेसं १०९९, *नेवाः, नेवाः भाय् व संस्कृति* (स्वयम्भुलाल श्रेष्ठ, अनु.) । यल : साहित्यया मूलुखा ।

- कर्माचार्य, माधवलाल (संपा.), (विसं २०५९), *अनुवाद ग्रन्थ-सूची* । यें : नेपाल राजकीय प्रज्ञा-प्रतिष्ठान ।
- जोशी, राजनलाल (रास), (ईसं २०१७), नेवार संस्कृति : अनुवाद र समस्या, *Nepalese Translation, 1, 93-88* ।
- भट्ट, गोविन्द, नेसं ११०३, *आधुनिक युग, आधुनिकता व न्हूगु साहित्य* (पूर्णबहादुर वैद्य, अनु.) । यें : गथु परिवार ।
- भावसागर, शिवांगकुमार (ईसं २०१५), *अनुवाद में संप्रेषण की समस्याएँ : एक उत्तरआधुनिक अध्ययन* । गुजराज युनिभर्सिटी विद्यावारिधि उपाधिया लागि लःल्हाःगु शोध-प्रबन्ध ।
- यमि, धर्मरत्न, नेसं १०७२, *सँदेया लिसः* । यें : च्वसापासा ।
- यमि, धर्मरत्न, विसं २०६९, *ल्हासा बोल्छे* (दुर्गालाल श्रेष्ठ, अनु.) । यें : मूल्याङ्कन प्रकाशन गृह प्रा.लि. ।
- साय्मि, धूस्वां, नेसं १०७८, *गंकी* । यल : श्रेष्ठ प्रकाशन ।
- साय्मि, धूस्वां, विसं २०१६, *गंकी*, (चित्तरञ्जन नेपाली, अनु.) । यें : रत्न पुस्तक भण्डार ।
- ‘हृदय’, चित्तधर, नेसं १०६९, *सुगत-सौरभ* । यें : चित्तधर उपासक ।
- ‘हृदय’, चित्तधर, विसं २०५९, *सुगत-सौरभ* (चित्तरञ्जन नेपाली, अनु.) । यें : नेपाल राजकीय प्रज्ञा-प्रतिष्ठान ।

लिपिविज्ञान (ऐच्छिक)

NB: 561-2

Paper: XI

CH: 3

FM: 60+40=100

PM: 30+20

TH: 48

तातुना

- क. लेखनप्रणालीया उत्पत्ति बारे ज्ञान दय्केगु,
ख. लिपिविज्ञान सैद्धान्तिक ज्ञान वीगु,
ग. नेपाललिपिबारे विशेष ज्ञान दय्केगु ।

पाठ्यक्रम

एकाई १ : लेखनकलाया इतिहास

१०

१.१ लिपिया म्हसीका

१.२ लेखनकलाया इतिहास

१.३ लेखनकलाया ताजि

१.३.१ प्रतीकात्मक

१.३.२ ध्वनितात्विक

क. शब्दिक

ख. आक्षरिक

ग. वार्णिक

१.४ लिपिया उद्गम

१.४.१ भारतीय

१.४.२ युरोपेली

१.४.३ सामी

१.४.४ चीनिया

एकाई २ : भारतीय उपमहादीपया लेखनकलाया इतिहास

१०

२.१ सिन्धुघाटी लेखन

२.२ भारतीय लेखन

२.३ ब्राम्हीलिपि व खरोष्ठीलिपिया म्हसीका

२.४ ब्राम्हीलिपिया लेखनशैली

२.५ नेपालय प्राप्त ब्राम्हीया विशेष परिचय

२.५ ब्राम्हीलिपिया क्षेत्रविस्तार व कालगत विकास प्रक्रिया

एकाई ३ : लिच्छिविकालीन लिपिया विकास

५

३.१ गुप्ता व कुटिला लिपिया म्हसीका

- ३.२ लिपि भेद व नामाकरणया विश्लेषण
 ३.४ गुप्त व कुटिला लिपिया लेखनशैलीया विशेषता
 (छयं, अलंकार, कोण व गोलाइया विकास)
 ३.५ संभोटा लिपिया उत्पत्ति व अभिलेखन

एकाई ४ : नेपालय् भगिनीलिपिया परिचय

८

- ४.१ अभिलेखीय देवनागरी परिचय
 ४.२ अभिलेखीय बंगाली परिचय
 ४.३ अभिलेखीय मैथिली परिचय
 ४.४ प्रताप मल्लया मनुलिपिया विशेष परिचय

एकाई ५ : नेपाललिपिया विशेष परिचय

१२

- ५.१ नेपाललिपिया म्हसीका
 ५.२ नेपाललिपिया भेद व लेखनशैली
 (छयं, अलंकार, मात्राचिं, सुलेखन, चिनाआखः)
 ५.३ वर्ण निर्धारणया आधार
 ५.४ अंक लेखनया विकास
 ५.५ नेपाललिपिया म्हब्ब व लिप्यांश
 ५.६ नेपाललिपिया पुनर्जागरणया इतिहास
 ५.७ मुद्रण व डिजिटलय् नेपाललिपि

पाठ्य-ज्वलं

राही, ईश्वरचन्द्र, ई. १९८३, *लेखनकलाका इतिहास* भाग १-२। लखनऊ : उत्तर प्रदेश हिन्दी संस्थान।
 रेग्मी, दिनेशचन्द्र, विस २०६०, *पुरालेख र अभिलेख*। काठमाडौं : हिमालय बुक स्टल।
 Gelb, I. J., 1969, *A Study of Writing*. Chicago: The University of Chicago Press.

लिधँसा-ज्वलं

तमोट, काशीनाथ (विसं २०४८), 'नेपालमा प्रचलित लिपिको परिचय', *मधुपर्क*। २७० (२४:७०, पृष्ठ ५-१२)।
 तमोट, काशीनाथ व ज्वाला स्थापित, 'नेपाललिपिविज्ञान - सामान्य परिचय', काशीनाथ तमोट (संपा.), *उच्च शिक्षाय् नेपाल-भाषा व साहित्य*। यल : नेपालभाषा केन्द्रीय विभाग, पृ. ३३-४८।
 तमोट, काशीनाथ (विसं २०६०), *वर्माकालिक इष्टिका अभिलेख: एक परीक्षण*, रामचन्द्र न्यौपाने र गोपालप्रसाद दुलाल (सं.), प्राचीन इष्टिका-अभिलेखसम्बन्धी एकदिने कार्यशाला गोष्ठी। काठमाडौं : विशालनगर हाँडीगाउँ सम्पदा संरक्षण तथा सम्बर्द्धन समिति, गोष्ठी सम्पन्न विसं २०६० आषाढ १४ शनिवार, पृ. ३२-३७, कम्प्युटर प्रिन्ट।

नेपाल लिपि गुथि (नेसं १११२ व ११३७) प्रचलित नेपाल लिपिया वर्णमाला । यैँ : नेपाल लिपि गुथि । पुरातत्व विभाग, (विसं २०७४), लिपिविकास-तालिका । काठमाडौँ : पुरातत्व विभाग ।

महर्जन, जीवनकुमार, नेसं ११२३, नेपाललिपिया ण संलिपि । यल : नेपालमण्डल धःचाः धुकू ।

राजवंशी, शंकरमान, ईसं १९७४, नेपाली लिपि विकास । काठमाडौँ : कैलास पब्लिकेशन ।

राष्ट्रिय अक्षर गोष्ठी, २०७३, गोष्ठीपत्र अक्षर सदनया ग्वसालय् जूगु ई. २०१६ मे २६ (विसं २०७३ जेठ १३) य् न्ह्यब्वःगु प्रतिवेदन (देवनागरी, नेवाः, संभोटा, सिरिजंगा, उर्दु, रोमनलिपि) ।

श्रेष्ठ, भगवतीप्रसाद, ई १९६७, अन्तराष्ट्रिय लिपि प्रदर्शनी, धर्मोदय । १२२-४(११:१-३), २१-२३, (चतुर्थ विश्व बौद्ध सम्मेलन ताका काठमाडौँस ७० लिपि प्रदर्शन) ।

श्रेष्ठ, ओमकारेश्वर, नेसं ११३७, नेपाललिपि, नेपाललिपि । यैँ : नेपाल लिपि गुथि, पृ. क-च ।

शाक्य, रविसन, नेसं ११२२, नेपाल लिपि वर्णमाला । पाटन : मोतिराज-सानुनानी शाक्य ।

शाक्य, हेमराज, विसं २०३०, नेपाललिपि प्रकाश । काठमाडौँ : नेपाल राजकीय प्रज्ञा-प्रतिष्ठान ।

Bendall, Cecil, 1883, *Catalogue of the Buddhist Sanskrit Manuscripts in the University Library*, Cambridge. Reprint. 1992. Stuttgart: Franz Steiner Verlag. Paleographical Introduction, pp., xvii-xxxviii.

Malla, Kamal P. 2002, Preface, रविसन शाक्य, नेपाललिपि वर्णमाला । यल : मोतिराज शाक्य व सानुनानी शाक्य, पृ. ii-iii ।

Monier-Williams, Monier, 1986, *A Sanskrit-English Dictionary*. Delhi: Motilal Banarasidass.

पत्रकारिता (ऐच्छिक)

Journalism

NB: 561-3

Paper: XI

CH: 3

FM: 60+40=100

PM: 30+20

TH: 48

तातुना

थ्व पाठ्यज्वलं व्वनाःलि व्वमिं पत्रकारिताया सैद्धान्तिक ज्ञान काय्फइ ।

पाठ्यविवरण

कक्षाभार

एकाई १. पत्रकारिता व आमसञ्चारया सिद्धान्त

१६

१.१ सञ्चार व आमसञ्चारया परिभाषा व अवधारणा

१.१.१ ताजि

१.१.२ थुकिया ज्या, महत्व व लागा

१.१.३ परम्परागत सञ्चारमाध्यम व इतिहास

१.१.४ आमसञ्चार व संस्कृति

१.२ पत्रकारिताया परिचय

१.२.१ सिद्धान्त

१.२.२ उद्देश्य, ज्या व महत्व

१.२.३ आमसञ्चार व पत्रकारिताया दथुइ समानता व भेद

१.२.४ पत्रकारिताया ताजि

१.३ समाचारया परिभाषा

१.३.१ समाचारया तत्व

१.३.२ समाचारया ताजि व स्रोत

१.३.३ संरचना

१.३.४ लेखनशैली

१.३.५ फीचर

१.३.६ प्रेस विज्ञप्ति

१.३.७ समाचार-संप्रेषण

१.३.८ संवाददाता, संवाददाताया ताजि

१.३.९ अन्तर्वार्ता

१.३.१० सम्पादन

१.३.११ सजावट

१.३.१२ सम्पादकीय

१.३.१३ प्रुफ स्वय्गु

एकाई २. प्रेस स्वतन्त्रता व नैतिकता

१६

२.१ लोकतान्त्रिक आन्दोलनय् नेपाली प्रेस

२.१.१ प्रेस स्वतन्त्रता

२.१.२ राज्यया प्यंगूगु अंग

२.१.३ आचारसंहिता

२.१.४ पीत पत्रकारिता

२.१.५ कानूनी व्यवस्था

२.१.६ पत्रकारितां जनमत निर्माण व जनमतया प्रतिनिधित्व

२.२ प्रेस व ऐन नियम

२.२.१ नेपाल सरकारया वैधानिक कानून २००४

२.२.२ छापाखाना व प्रकाशन सम्बन्धी ऐन २००८

२.२.३ नागरिक अधिकार ऐन

२.२.४ नेपालको संविधान २०७२ य् प्रेस स्वतन्त्रताया स्थिति व सेन्सरशीपया व्यवस्था

२.२.५ विद्यमान प्रेस कानून

२.२.६ प्रेस काउन्सिलया व्यवस्था

२.२.७ सूचना आयोग

एकाई ३. नेपाली पत्रकारिता

१६

३.१ नेपाली पत्रकारिताया इतिहास

३.२ साहित्यिक पत्रकारिताया इतिहास

३.२.१ बुद्धधर्म नेपालभाषा

३.२.२ धर्मदूत

३.२.३ धर्मोदय

३.३ समाचार पत्रकारिताया इतिहास

३.३.१ पासा

३.३.२ नेपालभाषा पत्रिका

३.३.३ इनाप

३.३.४ नसना

३.३.२ विश्वभूमि

३.३.२ सन्ध्या टाइम्स

३.४. थौया पत्रकारिता

३.४.१ वा:पौ - देशय्मरुभ्या:

३.४.२ न्हिपौ - नेपालभाषा टाइम्स

३.४.३ विद्युतीय - एफ्.एम्, अनलाइन, इन्टरनेट, सामाजिक सञ्जाल

पाठ्य-ज्वलं

अधिकारी, निर्मलमणि, विसं २०६२, *आमसंचार र पत्रकारिता* (निगूगु संस्करण) । काठमाडौं : प्रशान्ति पुस्तक भण्डार ।

चालिसे, विजय, विसं २०५६, *समाचार संकलन र सम्पादन* (स्वंगूगु संस्करण) । काठमाडौं : सृष्टी प्रकाशन ।

नेपाल प्रेस इन्स्टिच्यूट, ईसं १९९४, *हाते पत्रकारिता* । काठमाडौं : नेपाल प्रेस इन्स्टिच्यूट ।

Acharya, B.B., 2006. *An Introduction to Mass Communication & Journalism*. Kathmandu: Pradhan Book House.

Mcquail, Denis, 2005. *Mass Communication Theory* (Fifth Edition). New Delhi: Vistar Publications.

लिधँसा-ज्वलं

आचार्य, भानुभक्त, विसं २०६४, *आमसंचार पत्रकारिता अध्ययन* । येँ : प्रधान बुक हाउस ।

देउसाराई, लालध्वज, ईसं १९९४, *अखबारी पत्रकारिता* । येँ : साभा प्रकाशन ।

दाहाल, काशीराज, ईसं १९९४, *आमसंचार र कानून* । येँ : प्रेस इन्स्टिच्यूट ।

मानन्धर, राजेन्द्र, नेसं १९९६, *नेपालभाषा मुद्रण पत्रकारिता : छगू अध्ययन* । त्रिवि, नेपालभाषा केन्द्रीय विभागय् लःल्हाःगु स्नातकोत्तर तगिंया शोध-प्रबन्ध ।

साक्षरता (ऐच्छिक)
(Literacy)

NB: 561-4
Paper: XI
CH: 3

FM : 60+40=100
PM : 30+20
TH: 48

तातुना

थ्व पाठ्यक्रमं विद्यार्थीपिन्त साक्षरताया सैद्धान्तिक ज्ञान बी ।

पाठ्य विवरण

कक्षाभार

एकाई १ : आधार

१६

१.१ साक्षरता परिभाषा : भूमण्डलीय व राष्ट्रिय, कार्यमूलक साक्षरता व भाषाया तगिं

१.२ साक्षरताया सरोकार : भूमण्डलीय व राष्ट्रिय, मांभासं शिक्षासम्बन्धी युनेस्कोया प्रतिवेदन,
राष्ट्रिय रणनिति, साक्षरता आवश्यकता

१.३ मांभाय् व साक्षरता प्राप्ति, साक्षरता व बाल/युवा शिक्षा

१.४ साक्षरता व पराभाषिक जागरण

१.५ साक्षरताया थी थी थासा

१.६ अनौपचारिक व औपचारिक शिक्षा

१.७ विकसित देशया थौया साक्षरता दर

१.८ साक्षरताया छुं अध्ययन प्रतिवेदन बाङ्लादेश, भारत व नेपाल

१.९ साक्षरता योजना - स्थानीय उत्प्रेरणा, साक्षरता दर, स्थानीय आवश्यकता, स्रोत व सामग्रीया
प्राप्यता, आज्जु व विधि क्वःछीगु

१.१० साक्षरता योजनाया तालिम-शिक्षक, सुपरिवेक्षक, च्वमि व मेमेपिन्त तालिम

१.११ साक्षरता व बहुभाषिकता, साक्षरता व भाय्, मौखिक व लिखित कथ्य

एकाई २ : च्वय्-ब्वने ज्वलं दय्काः पिथनेगु

१६

२.१ ब्वनेगु

२.१.१ थौकन्हय्या ब्वनेगु सिद्धान्त व पद्धतिया अध्ययन

२.२ च्वज्या

२.२.१ पाय्छि लिपि ल्यय्गु - गथे ल्यय्गु ?

२.२.२ लेखनया विकास

२.२.३ स्वीकृत लेखन प्रणालीया निर्माण - समाज भाषावैज्ञानिक सहमति

२.३ साहित्यया निर्माण

२.३.१ लक्षित ब्वमि - मचा, ल्यासेल्याय्म्ह, मेमेपिं

२.३.२ साक्षरता ज्वलंया विकास-साक्षर व साक्षरोत्तर ज्वलं

२.३.३ आदिवासी साहित्य, लोकवाखं, मै, चिनाखँ, क्वाः, खँत्वाः खँभाय् आदि मुनेगु व छ्यलेगु

२.४ सिर्जनात्मक लेखन - ब्वमिपिन्त थकयाः च्वमि याइगु ज्वलं

एकाई ३ : ज्वलं पिथना

८

३.१ स्थानीय ज्वलनं शिक्षण सामग्री दय्केगु

३.२ ज्वलं छ्यलेत शिक्षण-निर्देशकयात अःपुकाबीगु

३.३ ब्वनेज्वलं व मेमेगु स्वयाब्वनेगु ज्वलं केनेगु

३.४ संपादन व पाठ्य ज्याय्गु

३.५ ज्वलं लिपि थनेगु-तःधंगु समुदाययात मती तयाः सफू, पौ, अंगःपौ, पोष्टर व मेमेगु

एकाई ४ : सर्वेक्षण व मूल्याङ्कन

८

४.१ साक्षरता अनुसन्धान योजनाया थौया प्रवृत्ति

४.२ नेपालय् साक्षरता आयोजना, गतिविधि व साक्षरता ज्वलंया संक्षिप्त सर्वेक्षण

४.३ नेपाःया थीथी भाषाय् छ्यःगु लेखनप्रणालीया मूल्याङ्कन

४.४ नेपाली व नेपाःया मेमेगु भाय् ल्हाइपिं मस्त व ल्यासेल्याय् म्हतय्सं छ्यलीगु ज्वलंया मूल्याङ्कन

पाठ्यसफू

Baucom, K. L. 1978. *ABC of Literacy: Lessons from Linguistics*. Iran: International Institute of Adult Literacy.

Bhola, H.S. 1994. *A source Book for Literacy Work: Perspective from the Grass roots*. London: Jessica Kingsley/UNESCO Publishing.

Lee, E.W.1982. *Literacy Primer: The Gudchinsky Method*. Dallas: Summer Institute of Linguistics.

Ram, Geeta, 1991. *Adult Education: Literacy to Liberation*. New Delhi: Anmol Publication.

नेपालभाषा-आख्यान

NB: 562
Paper: XII
CH: 3

FM: 60+40=100
PM: 30+20
TH: 48

तातुना

- (क) आख्यानशास्त्रया सैद्धान्तिक ज्ञान वीगु,
(ख) नेपालभाषा बाखंयात थी थी दृष्टिकोणं विश्लेषण व मूल्याङ्कन याय्फय्केगु,
(ग) नेपालभाषा उपन्यासयात थी थी दृष्टिकोणं विश्लेषण व मूल्याङ्कन याय्फय्केगु।

पाठ्य विवरण

कक्षाभार

एकाई १ : आख्यानया म्हसीका

८

- १.१ आख्यानया परिभाषा
१.२ आख्यानया रचनाविधान – संरचना व रूपविन्यास
१.३ आख्यानया अध्ययन पद्धति – फ्रेटागया पिरामिड व ग्रिमासया आख्यान अध्ययन सिद्धान्त
१.४ आख्यानया मेमेगु विधानाप स्वापू

एकाई २ : नेपालभाषाया बाखं

२०

- २.१ नेपालभाषाया प्राचीन बाखं
२.१.१ नेपालभाषाया प्राचीन बाखंया विकास, मूलभूत प्रवृत्ति व प्रकार
२.१.२ तन्त्राख्यान (नेसं ६३८)या विश्लेषणात्मक अध्ययन
२.२ नेपालभाषाया माध्यमिककालया बाखं
२.२.१ नेपालभाषाया माध्यमिककालया बाखंया मूलभूत प्रवृत्ति व विशेषता
२.२.२ शिवविलास (बाखं)या विश्लेषणात्मक अध्ययन
२.३ नेपालभाषाया न्हूबाखं
२.३.१ न्हूबाखंया सैद्धान्तिक अध्ययन
२.३.१.१ न्हूबाखंया परिभाषा
२.३.१.२ विश्वसाहित्यय् न्हूबाखंया विकास-प्रक्रिया
२.३.१.४ न्हूबाखंया तत्व (कथानक, पात्र, परिवेश, सम्वाद, दृष्टिविन्दु, उद्देश्य)
२.३.२ नेपालभाषाय् न्हूबाखंया ऐतिहासिक विकासक्रम
२.३.३ नेपालभाषाया न्हूबाखंया थी थी दृष्टिकोणं अध्ययन
२.३.३.१ घटनाप्रधान बाखं – पौ (चित्तधर 'हृदय'), छयाकः (मोतिलक्ष्मी उपासिका), भव्यकासा (तीर्थलाल नःघःभनी)
२.३.३.२ मनोविश्लेषण – जि जुजुमान (गोविन्द बहादुर मल्ल 'गोठाले'), अन्तर्द्वन्द्व (आशाराम शाक्य), आफसो (पूर्णदास श्रेष्ठ)

- २.२.३.३ सामाजिक यथार्थवाद – हिलावंगु ख्वाःपाः (लक्ष्मण राजवंशी), पामलः (हितकरवीरसिंह कसाः), हिरामोति (मथुरा साय्मि), नाया वनाच्वंगु अस्तित्व (भूषणप्रसाद श्रेष्ठ)
- २.२.३.४ प्रगतिवाद – अगति (रामशेखर), पःखाः (पूर्ण पथिक)
- २.२.३.५ मिथकीय – नेपालय् मञ्जुश्री (सुन्दरकृष्ण जोशी)
- २.२.३.६ ऐतिहासिक – सीलं (चित्तधर 'हृदय')

एकाई ३ : नेपालभाषाया उपन्यास

२०

३.१ उपन्यासया सैद्धान्तिक अध्ययन

३.१.१ उपन्यासया परिभाषा

३.१.२ विश्वसाहित्यय् उपन्यासया विकासक्रम

३.१.३ उपन्यासया तत्व (कथानक, पात्र, परिवेश, सम्वाद, दृष्टिविन्दु, उद्देश्य)

३.१.४ नेपालभाषाय् उपन्यासया ऐतिहासिक विकासक्रम

३.१.५ नेपालभाषाया उपन्यासया प्रवृत्तिगत अध्ययन

३.१.५.१ यथार्थवादी उपन्यास (मल्ल के. सुन्दर – पोष्टर)

३.१.५.२ मनोविश्लेषणात्मक उपन्यास (ईश्वरानन्द श्रेष्ठाचार्य – न्हाय्कं, धूस्वां साय्मि – गंकी)

३.१.५.३ ऐतिहासिक उपन्यास (रास जोशी – न्त्यलं ल्हाय्मफूगु सत्य)

३.१.५.४ प्रगतिवादी उपन्यास (रामशेखर – नसंफाःगु चा)

पाठ्य-ज्वलं

जोशी, रास, नेसं ११३३, *न्त्यलं ल्हाय्मफूगु सत्य* । यल : नागार्जुन पब्लिकेशन प्रा.लि. ।

नेपालभाषा साहित्य गोष्ठी (नेसं १०८७), *'सिद्धिदास' थःगु मिखाय् व शिव विलास बाखं* । कलकत्ता :

नेपालभाषा साहित्य गोष्ठी

मल्ल, के. सुन्दर, नेसं ११३७, *पोष्टर* (वर्तमान संसदीय राजनीतिक विकृतिया छपाः कियाकिपा) ।

यल : नागार्जुन पब्लिकेशन प्रा.लि. ।

रामशेखर, नेसं १०९३, *नसंफाःगु चा* । येँ : च्वसापासा ।

रामशेखर, नेसं १०९५, *सिमात फफ त्वः* । येँ : पल्पसा साहित्य-ख्यः ।

श्रेष्ठ, भूषणप्रसाद (संपा.), नेसं ११३५, *सच्छिदय्या नेपालभाषा बाखं ल्यया* (न्त्यब्ब व लिब्ब) । यल :

नागार्जुन पब्लिकेशन प्रा.लि. ।

श्रेष्ठाचार्य, ईश्वरानन्द, नेसं ११०५, *न्हाय्कं* । येँ : च्वसापासा ।

साय्मि, धूस्वां, नेसं १०७८, *गंकी* । यल : श्रेष्ठ प्रकाशन ।

सिंह, तुलसीलाल, नेसं ११२९, *तन्त्राख्यान* (नेसं ६३८ या तन्त्राख्यानया मूलपाठ, अनुवाद व विवेचना

। यल : नेपालभाषा केन्द्रीय विभाग ।

'हृदय', चित्तधर, नेसं १०७८, *थाय्भु* । येँ : हर्षरत्न तुलाधर ।

लिधँसा-ज्वलं

- जोशी, भू-महेश, नेसं १०९७, 'पात्रचित्रणया दृष्टिं नसंफाःगु चा उपन्यास', कुलां, ७१-७७ ।
ताम्राकार, पूर्ण, नेसं ११३८, 'नेपालभाषाया बाखं साहित्यय् छभाः', नेवाः प्रज्ञा, १:१: ३७-४४ ।
तुलाधर, प्रेमशान्ति, नेसं ११२०, नेपालभाषा साहित्यया इतिहास । येँ : नेपालभाषा एकेदमि ।
पोखरेल, टीकाराम, विसं २०६८, ऐतिहासिक उपन्यास : सिद्धान्त र स्वरूप । येँ : डायमनशमशेर
राणा साहित्यिक प्रतिष्ठान ।
प्रधान, नर्मदेश्वर, नेसं ११३५, 'भूमिका' (भूमिका), भूषणप्रसाद श्रेष्ठ (संपा.), सच्छिद्रेँ नेपालभाषा
बाखं ल्यया (पृ. १-७६) । यल : नागार्जुन पब्लिकेशन प्रा.लि. ।
प्रधान, प्रतापचन्द्र, विसं २०४०, नेपाली उपन्यास : परम्परा र पृष्ठभूमि । दार्जीलिङ : दिपा
प्रकाशन ।
वैद्य, जनकलाल, नेसं १०८५-६६, 'न्हाय्कं उपन्यासया समीक्षा' ज; ३: ९९-११२ ।
शर्मा, मोहनराज, विसं २०५५, समकालीन समालोचना सिद्धान्त र प्रयोग । येँ : नेपाल राजकीय
प्रज्ञा-प्रतिष्ठान ।
शर्मा, हरिप्रसाद, विसं २०५९, कथाको सिद्धान्त र विवेचन । येँ : नेपाल राजकीय प्रज्ञा-प्रतिष्ठान ।
श्रेष्ठ, माणिकलाल, नेसं १०९४, 'कहानी साहित्य', मिमल; १: १३०-१३९ ।
श्रेष्ठ, माणिकलाल, नेसं ११०९, 'नेपालभाषा साहित्यय् धूस्वां साय्मिया गंकी उपन्यासया स्थान,
पलेस्वां, १:१: १०३-११० ।

नेपालभाषा साहित्यया इतिहास

NB: 563
Paper: XIII
CH: 3

FM: 60+40=100
PM: 30+20
TH: 48

तातुना

- क. नेपालभाषा साहित्यया ऐतिहासिक क्रमबारे ज्ञान बीगु,
ख. विधागत ऐतिहासिक मूल्यबारे ज्ञान बीगु,
ग. मूमा स्रष्टायागु योगदानबारे ज्ञान बीगु ।

पाठ्य विवरण

कक्षाभार

एकाइ १ साहित्यिक इतिहास लेखनया कालविभाजन

२

- १.१ नेपालभाषा साहित्यया मूल स्वरूप
१.२ कालविभाजनया सिद्धान्त, आधार, औचित्य

एकाइ २ प्राचीनकाल (नेसं ६२५-९६७)

१०

- २.१ प्राचीनकाल निर्धारणया सिद्धान्त, आधार व औचित्य
२.२ प्राचीनकालया साहित्यिक प्रवृत्ति, विधा व च्वमिपिं
२.२.१ प्राचीन बाखंया प्रवृत्ति व च्वमिपिं
२.२.२ प्राचीन काव्यया विकास, प्रवृत्ति व च्वमिपिं
२.२.३ प्राचीन नाटकया विकास, प्रवृत्ति व च्वमिपिं

एकाइ ३ माध्यामिककाल (नेसं ९६७ - १०६०)

१६

- ३.१ माध्यामिककाल निर्धारणया सिद्धान्त, आधार व औचित्य
३.१.१ न्ह्यच्चवःगु माध्यामिककाल निर्धारणया सिद्धान्त, आधार व औचित्य
क. न्ह्यच्चवःगु माध्यामिककालया विधा व च्वमिपिं
अ. काव्य- सन्तकाव्य परम्पराया काव्य व थ्व प्रवृत्तिया मू मू च्वमिपिं
आ. गद्य - जातक, अवदानबाखं
३.१.२ लिच्चवःगु माध्यामिककाल(पुनःजागरणकाल) निर्धारणया आधार व सिद्धान्त
क. पुनःजागरणकालया साहित्यिक प्रवृत्ति, विशेषता व च्वमिपिं
३.१.३ संक्रमणकाल निर्धारणया आधार व सिद्धान्त
क. संक्रमणकालया गतिविधि, साहित्यिक विधा व प्रवृत्ति - थुलिंचा पुचः, महावीर स्कूलया स्थापना, सफू प्रकाशन व जफत

४.१ आधुनिककाल निर्धारणया सिद्धान्त, आधार व औचित्य

४.१.१ आधुनिककालया प्रमुख गतिविधि

अ. १९९७ सालया जेलपर्व, आ. भिक्षुनिर्वासन, इ. संचार व शिक्षाय् नेपालभाषा ई. १९९७ निसें १७ साल तकया राजनैतिक घटना उ. २२ सालपर्व ऊ.

अन्तरस्कूल/कलेज व साहित्यपाःलाः, ऋ. पत्रपत्रिकाया प्रकाशन, च्वसापासाया स्थापना व साहित्यिक योगदान, श्रेष्ठ सिरपाःया स्थापना व साहित्यिक योगदान

४.२ आधुनिक साहित्यया विधागत रूपरेखा

४.२.१ काव्य व च्वमिपिं

४.२.२ बाखं व च्वमिपिं

४.२.३ नाटक व च्वमिपिं

४.२.४ उपन्यास व च्वमिपिं

४.२.५ निबन्ध व च्वमिपिं

४.२.६ समालोचना व च्वमिपिं

पाठ्य ज्वलं

तमोट, काशीनाथ (नेसं १११८) *नेपालभाषा साहित्यया ध्वःकिया* । यें: नसना पब्लिकेशन ।
तुलाधर, प्रेमशान्ति (नेसं १११९) *नेपालभाषा साहित्यया इतिहास* । यें: नेपालभाषा एकेडेमी ।
वैद्य, जनकलाल (नेसं ११०६) *नेपालभाषाया काव्य सृजना प्रवृत्ति* । यल : जनकलाल वैद्य ।
श्रेष्ठ, दयाराम (नेसं ११२२) *साहित्यको इतिहास सिद्धान्त र सन्दर्भ* । काठमाडौं : त्रिकोण प्रकाशन (वि.सं २०५९) ।

लिधँसा

कसा: तेजरत्न (नेसं ११२७) नेपालभाषाया सामाजिक पक्ष: छगू विश्लेषण, *कसा: ख्वा:पौ*, १:३९-४७ ।
कसा: प्रेमबहादुर (सं) (नेसं १०८४) *रत्नेश्वर प्रादुर्भाव* । यें: च्वसापासा ।
तमोट, काशीनाथ (नेसं १०९७) ने.सं २९३ या छगू अभिलेख, *नेपाल*, ३०,२:१२ ।
नेसं १११८ नेपालराज वंशावली सामान्य परिचय, *नेपालभाषा*, १,१:१८-२५ ।
नेसं १११९ नेपालभाषा भागवत, *देशय्मदु भ्याः*, ५,४६:२ ।
ताम्राकार, पूर्ण (नेसं १११२) *साहित्य लचं* । यें : न्हाय्कं साहित्य पाःलाः ।
प्रधान, नर्मदेश्वर (नेसं १११९) *नेपालभाषाया साहित्यवारे* । यल : साहित्य मूलुखा ।
भट्टराई, गोविन्द (.....) *आधुनिक, आधुनिकता, आधुनिक कविता* । काठमाडौं: ।
मल्ल, कमलप्रकाश (नेसं १०९८) *सिकःमिया स्वाने* । यें: नेपालभाषा परिषद ।
नेसं १०९९, *नेपालभाषाया ध्वानासफूया धलः* । न्हापांगु । यें : लय्ता दबू ।
नेसं ११०४, *नेपालभाषाया ध्वानासफूया धलः* । निगूगु । यें: पासामुना ।
माली, ईन्द्र (नेसं १११७) *पुलां कसि न्हूगु दापू* । यें: त्रिवेणी साहित्य प्रतिष्ठान ।

- नेसं १११९, नेपालभाषा माध्यामिक कालया छुं। खप : कुतः पिकाक, ।
लाकौल, वैकुण्ठप्रसाद (नेसं ११०८) जिगु मिखाय् जे.एस मल्ल । येँ : लाकौल पिथना ।
नेसं १०९२, धर्मादित्य बुद्धधर्म व नेपालभाषा मुना । येँ : लाकौल प्रकाशन ।
नेसं ११०५, नेपालय् स्थाविरवाद व्यक्तेत व नेपालभाषा ह्वयेकेत धर्माचार्य । येँ : मालती लाकौल ।
वज्राचार्य, गौतमवज्र (विसं २०३३) मरुसत्तलको ताम्रपत्र हनुमानढोका राजदरवार । कीर्तिपुर : नेपाल र एशियाली अनुसन्धान केन्द्र ।
वज्राचार्य, चुन्दा (नेसं ११२९) नेपालभाषा नाटक साहित्यया इतिहास नेसं. ११०८ दँ तक्कया छगू परिचय । खप: कुतः पिकाक: ।
वैद्य, जनकलाल (नेसं ११०५) नेपालया अभिलेखय् नेपालभाषाया स्थिति, गं, ३,३:१०२-१२३ । नेसं ११०४, पुनर्जागरणकाल, खेलुइता; ५,६:२-२६
नेसं १११५-१११७, नेपालभाषा साहित्यया धाः, खेलुइता,,१६,१७,१८ : ।
वैद्य, तुलसीराम (नेसं ११२८) नेपालमण्डल, शारदा, १,१:३-९ ।
श्रेष्ठ, माणिकलाल (नेसं १०८८) समालोचनाया सिद्धान्त । येँ : च्वसापासा ।
नेसं ११२८, नेपालभाषाया ऐतिहासिकता, ह्याउँनिभा; १,१:३३-३७ ।
श्रेष्ठ, माणिकलाल, नर्मदेश्वर प्रधान (नेसं ११२५) ख्यालः विषयक अन्तर्क्रियात्मक गोष्ठी । येँ : ख्यालि गुलु गुथि ।
साय्मि, भरत (सं) (नेसं १०९५) बाखं समालोचना । येँ : पल्पसा साहित्य ख्यः ।
सिंह, फत्तेबहादुर (नेसं १०८८) नेपाली विहार । येँ : चिनियालाल सिंह ।
हृदय, चित्तधर (नेसं ११०२) भ्नीगु साहित्य । येँ : नेपालभाषा परिषद् ।
(सं), नेसं १०९१, नेपालभाषा साहित्यया जातः । येँ : नेपालभाषा परिषद् ।
Doherty, Victor S. (1978) Notes on the origins of the Newars of the Kathmandu Valley of Nepal, in James F. Fisher (ed), *Himalayan Anthropology: The Indo-Tibetan Interface*. The Hague: Mouton. pp 433-446.
Malla, Kamal P. (1981) Linguistic Archaeology of the Nepal Valley, A Preliminary Report, *Kailash*, VIII : 1-2:5-23.
Malla, Kamal P. 1982. *Classical Newari Literature : A Sketch*. Kathmandu: Educational Enterprise Pvt. Ltd.

नेवा: सभ्यता

NB: 564
Paper: XIV
CH: 3

FM: 60+40=100
PM: 30+20
TH: 48

तातुना

थुगु पाठ्यक्रमय् विशेष याना: नेवा:तय्सं न्ह्याका: वयाच्वंगु संस्कृति व संस्कारयात कया: चर्चा याय्गु जुइ । थुगु पत्रय् संस्कृतिया चर्चा, संस्कृती नेवा:तय्गु थाय्, संस्कार व नेवा:तय्सं हना: वयाच्वंगु वर्षकृत्ययातकया: स्पष्ट याय्गु थुगु पत्रया कुत: ख: ।

एकाई १ : संस्कृति

१२

- १.१ संस्कृतिया म्हसीका
- १.२ संस्कृतिया विशेषता
 - १.२.१ कालबिल
 - १.२.२ सय्केगु
 - १.२.३ न्यनावनेगु
 - १.२.४ मेमेगु
- १.३ संस्कृतिया ताजि
- १.४ संस्कृति निर्माणया आधार
- १.५ संस्कृतिया सिद्धान्त

एकाई २ : नेवा: म्हसीकेगु आधार

१२

- २.१ धार्मिक व दार्शनिक
- २.२ जातीय रुपं
- २.३ भौगोलिक रुपं
- २.४ पेशागत रुपं
- २.५ नगर वास्तु
- २.६ नसा, त्वँसा व तिसा
- २.७ नेवा: संगठन (गुथि व मेमेगु)

एकाई ३ : जीवन संस्कार

१२

- ३.१ संस्कारया म्हसीका
- ३.२ हिन्दू संस्कार
- ३.३ बौद्ध संस्कार
- ३.४ मेमेगु
- ३.५ धर्म

एकाइ ४ : वर्षकृत्य व परम्परा

१२

४.१ नखःचखःया परिभाषा

४.२ नखःचखःया म्हसीका

४.२.१ आधार

४.२.२ ताजि

४.२.३ निर्माण

४.३ जात्रापर्व

४.३.१ जात्रापर्वया आधार

४.३.२ जात्रापर्वया म्हसीका

४.३.३ ताजि

४.३.४ निर्माण

पाठ्य-ज्वलं

तुलाधर, प्रेमशान्ति व मेमेपिं, १९३१, *नेवार जातिको चिनारी*। ललितपुर : आजउरा प्रतिष्ठान ।
धौबन्जार, गोपाल, विसं २०६८, *नेवार हिन्दू संस्कार पद्धति*। येँ : रामभक्त धौबन्जार व प्रभादेवी
धौबन्जार ।

पाण्डेय, राजबली, १९८५, *हिन्दू संस्कार*। वाराणसी : चौखम्बा विद्याभवन ।

वज्राचार्य, रत्नकाजी, १९०९, *नेवाः संस्कार संस्कृतिया ताःचा*। येँ : वज्राचार्य प्रकाशन ।

Levi, Robert, 1992, *Mesocosm: Hinduism and the Organization of a traditional Newar City in Nepal*. Delhi: Motilal Banarasidass.

लिधँसा-ज्वलं

अर्थ प्रकाशन, १९२२, *भीगु संस्कृति*। येँ : अर्थ प्रकाशन ।

आचार्य, बाबुराम, २०६८, *नेपालको सांस्कृतिक परम्परा*। काठमाडौं : श्रीकृष्ण आचार्य ।

जुजु, बलदेव व सुरेन्द्रमान श्रेष्ठ, १९०८, *कान्तिपुर*। येँ : पासापिं

जुजु, बलदेव, १९०९, *नेवार संस्कृति र नेवार दर्शन*। विराटनगर : भी पुचः ।

जोशी, राजनलाल (रास), १९३३, *नेवाः समाज्य् छःला*। येँ : सोसाइटी फर नेवार स्टडिज

जोशी, राजनलाल (रास), १९३६, *लः व घः संस्कृति व सभ्यता*। ललितपुर : आजउरा प्रतिष्ठान ।

तुलाधर, प्रेमशान्ति (सं), १९३०, *नेपालभाषा (ज्याजंकु विशेषाङ्क) ५*। यल : नेभाकेवि ।

तुलाधर, प्रेमशान्ति (सं), नेसं १९३६, *नेवाः कला व प्रविधि*। यल : लोकसाहित्य परिषद् ।

दुबे, श्यामचरण, १९६०, *मानव और संस्कृति*। दिल्ली : राजकमल प्रकाशन ।

देवराज, १९५७, *संस्कृतिका दार्शनिक विवेचन*। उत्तर प्रदेश : सूचना विभाग ।

महर्जन, ज्ञानीमाया, १९२८, *नेवाः संस्कारय् बाःहा संस्कार*। यल : न्हू हिंसु पुचः ।

मुनंकर्मी, पूर्णराम, १९३८, *नेवार संस्कारमा अन्त्येष्ठी विधि र पितृमोक्ष*। भक्तपुर : जोशी समाज ।

रेग्मी, जगदीशचन्द्र, २०३५, *नेवार संस्कृतिको रुपरेखा*। काठमाडौं : अफिस अफ नेपाल एण्टिक्वेरी ।

- वज्राचार्य, चुन्दा, १९०५, *मल्लकालया छुं संस्कृति*। यल : नेपालभाषा अध्ययन केन्द्र ।
- वज्राचार्य, चुन्दा, १९२०, *नेवाः तजिलजिइ नेवाः नखःचखः*। येँ : नेपालभाषा एकेडेमि ।
- वज्राचार्य, रञ्जना, २०५६, *पञ्चदान : बौद्ध पर्व*। येँ : शाक्य जः ।
- वज्राचार्य, वज्रमुनि, १९२०, *नेवाः संस्कार परिचय*। यल : नेपालमण्डल घःचाःधुकू ।
- वज्राचार्य, वज्रमुनि, १९३५, *हारतीमाता*। काठमाडौं: हारती इन्टरनेशनल ।
- वज्राचार्य, वज्रमुनि, १९३७, *किपूया सी संस्कार*। किपू : कीर्तिपुर नगरपालिका ।
- शाक्य, हेमराज, १९००, *सम्यक् महादान गुथि*। येँ : जगतधर तुलाधर ।
- शाक्य, हेमराज, १९१२, *इल्हने सम्यक इतिहास व थ्वया ज्याभवः*। यल : बेखारत्न शाक्य ।
- श्रीकृष्ण ओभा, मिति मद्दु, *भारतीय संस्कृति के मूलतत्व*। जयपुरः आदर्श प्रकाशन ।
- श्रेष्ठ, तुलसीनारायण , २०६६, *नेपालका नेवारहरु पहिचान र पृष्ठभूमि*। काठमाडौं : अनुसन्धान र विकास संस्था ।
- श्रेष्ठ, पुरुषोत्तमलोचन, २०६०, *भक्तपुरको नवदुर्गागण*। भक्तपुर : वविता श्रेष्ठ ।
- Anderson, Mary M., 1988, *The Festival of Nepal*. Calcutta: Rupa & co.
- Chattopadhyay, K.P.1980, *An essay on the History of Newar Culture*. Kathmandu: Educational Enterprises.
- Hoek, A. W. van den, 2004, *Caturmāsa: Celebrations of Death in Kathmandu, Nepal*. Leiden: CNWS Publications.
- Lowdin, Per, 1998, *Food Ritual & Society: A Study of Social Structure and Food Symbolism Among the Newars*. Kathmandu: Mandala Book Point.
- Malefijt, Annemarie de Wall, 1968, *Religion & Culture: An Introduction to Anthropology of Religion*. Illinois: Waveland press.
- Moore, Jerry D; 1997, *Vision of Culture*. New Delhi: Altamira Press.
- Pal, Pratapaditya, 1985, *Art of Nepal: A Catalogue of the Los Angeles County Museum of Art Collection*. Barkeley: University of California Press.
- Pal, Pratapaditya, 1978, *The Arts of Nepal, Part II, Painting*. Leiden/Koln: E.J. Brill.
- Shrestha, Balgopal, 2012, *The Sacred Town of Sankhu: The Anthropology of Newar Ritual, Religion and Society in Nepal*. UK: Cambridge Scholars Publishing.

कक्षापत्र (Term Paper)

NB: 565 (क व ख)

Paper: XV

FM: 50+50=100

CH: 3

कक्षापत्र मूल्याङ्कन समिति

थ्व समितिइ स्वम्ह दुजः दइ । वय्कःपिं थथे खः –

शोध-निर्देशक १

परीक्षक १

विभागीय प्रमुख १

बाध्यकारी नियम

सत्रान्त परीक्षा जुइन्ह्यः हे कक्षापत्र विभाग्य लःल्हाय्कुंकेमाः ।

कक्षापत्र याकेगु विधि

(अ) सत्र शुरु जुयाः छवाःया दुने विभाग्य प्रस्ताव लःल्हाय्माः ।

(आ) प्रस्ताव लःल्हानाःलि छवाःया दुने प्रस्तावया डिफेण्ड जुइ ।

(इ) उबलय् हे निर्देशकया व्यवस्था जुइ ।

(ई) अनलि निवाः (१५न्हु)पतिकं प्रतिवेदन विभाग्य लःल्हाय्माः ।

(क) अभिलेख विज्ञान (Epigraphy)

a. उकिया निवाः (१५न्हु)दुने लिप्यान्तरण सिधय्केमाः ।

b. उकिया निवाः (१५न्हु)दुने अनुवाद सिधय्केमाः ।

c. उकिया निवाः (१५न्हु)दुने पुरावलोकन सिधय्केमाः ।

d. उकिया निवाः (१५न्हु)दुने विभाग्य सम्पादन लःल्हाय्माः ।

(ख) अनुवाद विज्ञान (Translation Studies)

a. उकिया निवाःया दुने अनुवाद सिधय्केमाः ।

b. उकिया निवाःया दुने पुरावलोकन सिधय्केमाः ।

c. उकिया निवाःया दुने सम्पादनसहित अनुवाद विभाग्य लःल्हाय्माः ।

मूल्याङ्कन विधि

विभाग्य लःल्हाःगु कक्षापत्र (क व ख) मूल्याङ्कन समितिं छवाः (७ न्हु)या दुने प्रस्तुत याकी ।

मूल्याङ्कन समितिया दुजःतय्सं थुकथं मूल्याङ्कन यानाः ल्याः तइ ।

थुगु मूल्याङ्कन समितिं छु आधारय् मूल्याङ्कन यानाः ल्या वी धैगु खँय् लिपा चवनीगु विभागीय मुँज्यां क्वःछी ।

प्यंगूगु सेमेष्टर

XVI	NB 566	नेवा: समाज व जाति भाषाविज्ञान
XVII	NB 567	प्याखं
XVIII	NB 568	पाश्चात्य साहित्यया इतिहास
XIX	NB 569	लोकवार्ता
XX	NB 570	शोध-प्रबन्ध

नेवा: समाज व जाति भाषाविज्ञान
(Newar Socio and Ethno-linguistics (NBSEL))

NB: 566
Paper: XVI
CH: 3

FM: 60+40=100
PM: 30+20
TH: 48

तातुना

थ्व पाठ्यज्वलं ब्वना:लि ब्वमिं नेवा:समाज व जाति भाषाविज्ञान विषययया अनुसन्धान स्वतन्त्रकथं याय्फइ ।

पाठ्यविवरण

कक्षाभार

एकाइ १ : भाषा, समाज व संस्कृति

८

- १.१ समाज भाषाविज्ञानया परिभाषा, प्रकृति व लाग्ना
- १.२ थौया समाज भाषाविज्ञानया परिभाषा प्रकृति, नृतात्विक व जातीय भाषाविज्ञान
- १.३ भाषा भेद, भाषिका व प्रयुक्ति
 - १.३.१ क्षेत्रीय, सामाजिक, ग्रामीण व शहरी
 - १.३.२ अवस्थागत व पेशागत प्रयुक्ति
- १.४ समध्वनि व द्वैभाषिकता: भाषिक सीमाङ्कन
- १.५ भाषाय् संस्कृतिया किच:
 - १.५.१ थ:थिति खँग्व: (Kinship Terms)
 - १.५.२ धाय् मज्यूगु खँ (Taboo words)
 - १.५.३ लिङ्ग
- १.६ समाज भाषावैज्ञानिक अध्ययनया तत्वकथं जाति, धर्म व भाषा

एकाई २ : द्वैभाषिक व बहुभाषिकताया परिचय

८

- २.१ द्वैभाषिक व बहुभाषिकताया परिभाषा
- २.२ द्वैभाषिकताया ताजि - व्यक्तिगत, संस्थागत
- २.३ सम्पर्क भाषा, भाषिक मिलन, भाषिक विचलन
- २.४ बहुभाषिकता व बहुसंस्कृति
- २.५ बहुभाषिक देशय् भाषिक समस्या : अल्पभाषी
- २.६ भाषिक धारणा, भाषिक निर्वाह, व परिवर्तन
- २.७ भाषिक संकट व भाषिक मृत्यु, नेपा:या संकटापन्न भाषा

एकाई ३ : भाषा योजना

८

- ३.१ जनगणना प्रतिवेदनय् नेवा: भाषा व वक्ता
- ३.२ नेपालभाषाया सामाजिक व क्षेत्रीय भाषिका

- ३.३ नेवाःसमाजय् भाषा भेद, सम्पर्क भाषा व भाषा परिवर्तनया धारणा
- ३.४ त्यासा खँग्वः आपाः व स्वदेशी खँग्वः न्हावनीगु
- ३.५ सामाजिक व पेशागत ज्याखँय् नेवाःभाय्
- ३.५.१ परिवार,
- ३.५.२ शिक्षा,
- ३.५.३ लिखित साहित्य,
- ३.५.४ आमसञ्चार, आदि

एकाइ ४ : जाति भाषाविज्ञान

८

- ४.१ परिभाषा व मेपिलिसे स्वापू
- ४.२ स्वभाव/क्षेत्र (Scope)
- ४.३ विकास, प्रयोजन
- ४.४ जातिभाषा अध्ययन पद्धति
 - ४.४.१ जाति, भाषा व संस्कृति
 - ४.४.२ संस्कृति, सभ्यता व भाषाया स्वापू व उकिया ध्वनिविज्ञान, रूपविज्ञान, वाक्यविज्ञान, अर्थविज्ञान व संकथनकथं विश्लेषण ।

एकाइ ५ : क्षेत्रकार्य

८

- ५.१ सर्वेक्षणया उद्देश्य
- ५.२ सर्वेक्षणया योजना
- ५.३ नमूना छनोट
- ५.४ सर्वेक्षण ज्वलंया ग्वसाः
- ५.५ प्रवीणता परीक्षण
- ५.६ तथ्याङ्क प्रशोधन
 - ५.६.१ फाइलिङ्ग, कोडिङ्ग व वर्गीकरण
 - ५.६.२ तथ्याङ्कया प्रस्तुतिकरण
 - ५.६.३ निष्कर्ष व व्याख्या

एकाइ ६ : क्षेत्र-भ्रमण

८

- ६.१ प्रतिवेदन लेखन
- ६.२ प्रतिवेदनया संगठन
- ६.३ अध्याय, शीर्षक, उपशीर्षक
- ६.४ तालिका व चित्र
- ६.५ टिप्पणी व सन्दर्भ
- ६.६ प्रतिवेदनया ढाँचा

पाठ्यसफू

राभानीसुआ, विसं २०५०, राष्ट्रिय भाषा नीति सुभाउ आयोग । काठमाडौं : नेपाल राजकीय प्रज्ञा-
प्रतिष्ठान ।

श्रेष्ठ, ओमकारेश्वर, २०१६, भक्तपुरका नेवार कुनाविनां, *आदिवासी जनजाति जर्नल*, १५:७; १-३१ ।
ISSN: 2350-8973 ।

श्रेष्ठ, ओमकारेश्वर, नेसं ११३८, धौख्य:मि (धुलिखेल)या कुनां, *नेवा: प्रज्ञा*, १:१; ६१-७६ । ISSN:
2631-2042 ।

Bouquiaux, Luc and Jacqueline M.C., Thomas, 1992, *Studying and Describing Unwritten Languages*, Translated by James Roberts. Summer Institute of Linguistics.

Fishman, J.A. 1971, *Sociolinguistics: An Introduction*. Newbury House.

Shreedhar, M.V., H.R. Dua and K.S. Rajyashree Subbaiya (ed.), 1984, *Questionnaire Bank for Sociolinguistic Surveys in India*. Mysore: CIII.

Wardhaugh, R. 1986, *Introduction to Sociolinguistics*. England: Blackwell.

प्याखं

NB: 567

Paper: XVII

CH: 3

FM: 60+40=100

PM: 30+20

TH: 48

तातुना

- क. प्राचीन, माध्यामिक व आधुनिकप्याखंया बारे ज्ञान बीगु,
ख. प्याखंच्वमिपिनिगु योगदानबारे ज्ञान बीगु,
ग. प्याखंया व्याख्या, विश्लेषण व समीक्षा याय्गु क्षमताया विकास याय्गु ।

एकाई १ : प्याखं परम्पराया परिचयात्मक अध्ययन

१५

१.१ शास्त्रीयप्याखं

१.१.२ संस्कृति नाट्यशास्त्र परिचय

१.१.३ रूपकया भेद, नाटकया तत्व

१.२ मध्यकालीन नेपालया प्याखंया परम्परा

१.२.१ नेपालमण्डलय् ब्वलंगु संस्कृत, मैथिली, नेपालभाषा प्याखंया विकास, मञ्चनया उद्देश्य, मध्यकालय् नांजाःगु संस्कृतप्याखंया अध्ययन परम्परा, नासःद्यो पुज्याय्गु परम्परा ।

१.२.२ नेपालभाषां नाट्य निर्देशन बीगु परम्परा

१.२.३ प्रस्तावना अंकया अंग परिचय

○ नान्दी मे, शून्य मे, सूत्रधार नट व नटीया खँल्हाबल्हा, मञ्चन, उद्देश्य, देशवर्णना, राजवर्णना

१.३ भावप्याखं (नृत्य)

१.३.१ नेपालमण्डलया सांस्कृतिक देवदेवीप्याखं परिचय

एकाइ २ : नेपालभाषाय् प्याखं

३३

२.१ प्राचीनकालया प्याखं (६२५-९६७)

२.१.१ नेपालभाषाय् प्राचीनप्याखंया विकास, प्रमुख प्रवृत्ति, विषयभूमि, प्रकार, द्वन्द्वविधान, संवाद व च्वमिपिं

२.१.२ नेपालभाषा प्राचीनप्याखंया दबू शिल्प

२.२ माध्यामिककालया प्याखं (९६७-१०६०)

२.२.१ नेपालभाषाय् माध्यामिक प्याखंया विकास, प्रमुख प्रवृत्ति, विषयभूमि, प्रकार, द्वन्द्वविधान, संवाद व च्वमिपिं

२.२.३ माध्यामिककाल व प्राचीनकालया प्याखंदथुइ भिन्नता

२.३ आधुनिककालया प्याखं (१०६० निसैं आःतक)

- २.३.१ नेपालभाषा साहित्यय् आधुनिक प्याखं साहित्यया विकास, प्रमुख प्रवृत्ति, विषयभूमि,
द्वन्द्वविधान, संवाद व च्वमिपिं
२.३.२ प्राचीनकाल व आधुनिककालया प्याखंदथुइ भिन्नता

२.४ नेपालभाषाया सिनेमाया विकास, प्रकार, प्रवृत्ति

- २.४.१ क्यामेरा, इमेज (दृश्य), शूटिङ्ग स्क्रिप्ट (सम्वाद), सम्पादन

पाठ्य-ज्वलं

कसाः, प्रेमवहादुर (सं.) (नेसं १०८४), *रत्नेश्वरप्रादुर्भाव - जयप्रकाशमल्ल* । यें: च्वसापासा ।

लिधँसा-ज्वलं

तमोट, काशीनाथ (नेसं १११६), 'चतुरङ्क रामायण(नेसं ५३२) संस्कृत प्याखनय् छ्यःगु नेपालभाषाया
निर्देशन खँपु', *कुलां*, १३:७७ ।

तुलाधर, प्रेमशान्ति (नेसं ११२०), नेपालभाषा साहित्यया इतिहास । यें: नेपालभाषा एकेदमि ।

वज्राचार्य, चुन्दा (नेसं ११२९), *नेपालभाषा नाटक साहित्यया इतिहास नेसं ११०८ दँतक्कया छगू
परिचय* । ख्वपः कुतः पिकाक ।

वज्राचार्य, शान्तहर्ष (सं.) (नेसं ११०५), *मल्लकालया मुक्कं नेपालभाषा नाटकया धलःपौ* । यें: विमला
वज्राचार्य ।

वैद्य, जनकलाल (नेसं १०९४), 'नेपालभाषा नाटकया प्रवाह', *नेपाल* (रजत जयन्ति तँसापौ), :
३७-४२ ।

श्रेष्ठ, माणिकलाल (नेसं ११२५), *ख्यालः साहित्यय् नेवाः परम्परा, ख्यालःविषयय् अन्तर्क्रियात्मक
गोष्ठी ज्यापौ* । यें: ख्यालिगुलु गुथि ।

श्रेष्ठ, राजितवहादुर श्रेष्ठ (नेसं ११३५), वसुन्धरादेवी प्याखं, *लाय्कू* ।

Iltis, Linda L. (NS 1110), 'The JalaPyakha in historical and Cultura Perspective',

NepalbhashaVathvaya sahitya vibhagiyagosthi. pp. 141-168.

Scholes, R., Comley N. R., Klaus C. H., Silverman M. (2005), (eds), *Elements of Literature*.
New Delhi: Oxford University Press.

Wegner, Gert M. (1992), *Invocations of Nasahdyah. DearhardKolver* (ed.) Aspects of
Nepalese Traditionas (Stuttgart M Franz Steiner Verlag) pp. 125-137.

पाश्चात्य साहित्यया इतिहास

NB: 568

Paper: XVIII

CH: 3

FM: 60+40=100

PM: 30+20

TH: 48

तातुना (Objectives)

- (क) पाश्चात्य साहित्य ख्यलय् पिदंपिं प्रमुख साहित्यकार व इमिगु कृतिया सामान्य परिचय बीगु,
(ख) अंग्रेजी साहित्यया थीथी युगया परिचय, पृष्ठभूमि व साहित्यिक विशेषताया ज्ञान बीगु ।

पाठ्य विवरण

कक्षाभार

एकाई १ : यूरोपेली साहित्य

८

१.१ ग्रीस

१.१.१ होमर (The Iliad)

१.१.२ दुःखान्त नाटककारया रूप्य सोफोक्लिज (Theban Plays)

१.२ रूस - लियो टाल्सटायया उपन्यास (War and Peace)

१.३ फ्रान्स - मोपासाँया न्हूबाखं

१.४ नर्वे - हेनरिक इब्सनया समस्या नाटक (A Doll's House)

एकाई २ : अंग्रेजी साहित्य

४०

२.१ जियोफ्रे चसरया Canterbury Tales (भूमिकाय् दुथ्याःपिं पात्रतय्गु चरित्रचित्रण, उगु सफलं अंग्रेजी भाय् व अंग्रेजी साहित्यय् लाकूगु प्रभावया मूल्याङ्गन)

२.२ एलिजाबेथ युग

२.२.१ ऐतिहासिक पृष्ठभूमि, साहित्यिक विशेषता

२.२.२ विलियम शेक्सपियरया दुःखान्त नाटक (प्राचीन ग्रीक दुःखान्त व शेक्सपियरया दुःखान्तया दथुइ तुलनात्मक अध्ययन)

२.३ नवशास्त्रवादी युग

२.३.१ ऐतिहासिक पृष्ठभूमि, साहित्यिक विशेषता

२.३.२ जोन ड्राइडेन (Absalom and Achitophel)

२.४ स्वच्छन्दवादी युग

२.४.१ ऐतिहासिक पृष्ठभूमि, साहित्यिक विशेषता

२.४.२ स्वच्छन्दवादी कविकथं विलियम वर्डस्वर्थ व पी. वी. शेली

२.५ भिक्टोरियन युग

२.५.१ ऐतिहासिक पृष्ठभूमि, साहित्यिक विशेषता

- २.५.२ चार्ल्स डिकेन्सया उपन्यास (David Copperfield)
- २.६ आधुनिक युग
- २.६.१ ऐतिहासिक पृष्ठभूमि, साहित्यिक विशेषता
- २.६.२ आधुनिक कविता व टि. एस्. इलियट (The Waste Land)
- २.६.३ नाटककार जर्ज बर्नाड शा (समस्या नाटकया विकासय् शायो योगदान व Life force सिद्धान्त), जोन गाल्सवर्दी (Strife)
- २.६.४ उपन्यासकार जर्ज अर्वेल (Animal Farm)
- २.७ उत्तरआधुनिक युग
- २.७.१ आधुनिक व उत्तरआधुनिक युगया दथुइ भेद, साहित्यिक विशेषता
- २.७.२ ह्यारोल्ड पिन्टरया नाटक (The Birthday Party)

पाठ्य-ज्वलं

शाक्य, रवि, निसं ११३४, *पाश्चात्य साहित्य-परिचय* । यल : लुमन्ति दबू ।

लिधँसा-ज्वलं

उपाध्याय, केशवप्रसाद, विसं २०५५, *दुःखान्त-नाटकको सृजन-परम्परा* । काठमाडौं : नेपाल राजकीय प्रज्ञा-प्रतिष्ठान ।

घिमिरे, शारदाप्रसाद, विसं २०५५, *विश्वका कविको जीवनी* (निगूगु संस्करण) । ललितपुर : साभा प्रकाशन ।

शर्मा, ताना, विसं २०२६, *पश्चिमका केही महान् साहित्यकारहरु* । ललितपुर : साभा प्रकाशन ।

Bradley, A. C., 1908, *Shakespearean Tragedy*. London: Macmillan and Co. Limited.

Gupta, S. C. Sen, 1965, *The Art of Bernard Shaw*. Calcutta : A. Mukherjee & Co. Pvt. Limited.

Kitto, H. D. F. 1961, *Greek Tragedy: A Literature Study* (Third Edition). London: Methuen & Co. Ltd.

Legouis, Emile, 1961, *A Short History of English Literature*. Translated from French in English by V. F. Boyson and J. Coulson. London: Oxford University Press.

Scholes, Robert *et al.* 1991, *Elements of Literature*. Fourth Edition. New York: Oxford University Press.

Tilak, Raghukul, 1967, *A Critical Study of Chaucer*. Meerurt: Rajhans Prakashan Mandir.

नेवा: लोकवार्ता

NB: 569
Paper: XIX
CH: 3

FM: 60+40=100
PM: 30+20
TH: 48

तातुना

लोकवार्ताया सैद्धान्तिक ज्ञानलिसें थी थी विधाया वर्गीकरण, विधागत स्वरुप व लोकतत्वया सैद्धान्तिक ज्ञान कया: उकिया विवेचना याय्फय्केगु जुइ ।

पाठ्य विवरण

एकाई : १ लोकवार्ता परिचय

५

- १.१ लोकसाहित्य व लोकवार्ता
- १.२ लोकवार्ताया विषयक्षेत्र
- १.३ लोकवार्ताया प्रयोजन व भूमिका
- १.४ लोकवार्ताया प्रारम्भ व विकास

एकाई २ : लोकसाहित्यया अध्ययन पद्धति

५

- २.१ वर्णनात्मक तथा ऐतिहासिक
- २.२ तुलनात्मक
- २.३ पुराकथामूलक
- २.४ मानवशास्त्रीय
- २.५ ऐतिहासिक व भौगोलिक
- २.६ मनोवैज्ञानिक
- २.७ संरचनावादी सम्प्रदाय
- २.८ मार्क्सवादी चिन्तन व लोकवार्ता
- २.९ सन्दर्भवादी व सम्पादनमूलक

एकाई ३ : नेवा: लोकसाहित्यया अध्ययन परम्परा

१०

- ३.१ नेवा: लोकगाथा(लोककाव्य) म्हसीका
 - ३.१.१ लोकगाथाया विशेषता, ब्वथला व विश्लेषण
- ३.२ नेवा: लोकवाखं म्हसीका
 - ३.२.१ लोकवाखंया विशेषता, ब्वथला व विश्लेषण
- ३.३ क्वा:कासाया म्हसीका
 - ३.३.१ क्वा:या छयलाबुला
 - ३.३.२ क्वा:या विशेषता, महत्व व विश्लेषण
- ३.४ खँत्वा: खँभाय् व छुनाखँया म्हसीका

- ३.४.१ खँत्वा: खँभाय् व छुनाखँया विशेषता, महत्व व विश्लेषण
 ३.४.२ खँत्वा: खँभाय् व छुनाखँया भेद

एकाई ४ : नेवा: प्रदर्शनकारी कला

१०

- ४.१ नेवा: संगीत
 ४.१.१ लोकम्येया संरचना, विशेषता व विश्लेषण
 ४.२ नेवा: लोकनाटक
 ४.२.१ नेवा: लोकनाटकया परम्परा व विविधता
 ४.३ लोक प्याखं
 ४.३.१ नेवा: लोकप्याखंया परम्परा व विविधता
 ४.४ नेवा: लोककासा

एकाई ५ : नेवा: लोकविश्वास व लोकउपचार

१०

- ५.१ लोकविश्वासया म्हसीका
 ५.१.१ लोकविश्वासया उत्पत्ति
 ५.२ लोकविश्वासया ताजि
 ५.३ लोकउपचारया म्हसीका
 ५.४ लोकउपचारया ताजि

एकाई ६ : शिल्प, कला व प्रविधि

८

- ६.१ लोकशिल्प
 ६.२ लोककला
 ६.३ लोकप्रविधि

पाठ्यज्वलं

तुलाधर, प्रेमशान्ति (संपा.), नेसं ११३०, *नेवा: लोकवार्ता*। यल : नेपालभाषा केन्द्रीय विभाग ।
 दिवस, तुलसी व तेजप्रकाश श्रेष्ठ (सं), विसं २०६४, *गोपाली लोकवार्ता* । काठमाडौं : नेपाली
 लोकवार्ता तथा संस्कृति समाज

लिधँसा-ज्वलं

उपाध्याय, कृष्णदेव, नेसं १९८६, *लोक साहित्य की भूमिका*। इलाहवाद : साहित्य भवन ।
 कर्मा, लिलासिंह, विसं २०४५, *हाम्रो लोकसाहित्य*। उत्तमकुमार कर्माचार्य ।
 कसाः, प्रेम बहादुर, नेसं १०७९, *मतिनाया म्ये*। कान्तिपुर : च्वसापासा ।
 कसाः, प्रेम बहादुर, नेसं १०८३, *बाखंम्ये*। यें: च्वसापासा ।
 कसाः, प्रेम बहादुर, नेसं १०८६, *न्यँकँवाखं*। यें: हिमाञ्चल पुस्तक भवन ।
 कोइराला, शम्भुप्रसाद, विसं २०५८, *लोकसाहित्य: सिद्धान्त र विश्लेषण*। विराटनगर: धरणीधर
 पुरस्कार प्रतिष्ठान ।

गजुरेल, छविलाल, करुणाकर वैद्य, विसं २०३६, *नेपालका परम्परागत प्रविधि* । काठमाडौं : त्रिवि, पाठ्यक्रम विकास केन्द्र ।

जोशी, राजनलाल (रास), नेसं १९३७, 'नेवार समुदायको प्रदर्शनकारी कलाको स्थिति, चुनौती र संभावना', नेपाल नाट्य तथा संगीत कला प्रज्ञा-प्रतिष्ठानय् न्ह्यब्वःगु ज्यापौ ।

जोशी, सत्यमोहन, नेसं १०७८, *खँवाः व खँभाय्* । येँ : च्वसापासा ।

जोशी, सत्यमोहन, नेसं १०८२, *छुनाखँ* । येँ : च्वसापासा ।

ज्यापु, पञ्च, १९९८, *खँवाः खँभाय् व छुनाखँ छपुचः* । येँ : नातिवज्र वज्राचार्य ।

तुलाधर, मानदास (मुं) काशीनाथ तमोट (सं) , १९०९, *पुलांगु मे मुना* । कान्तिपुर : नेपालभाषा परिषद् ।

तुलाधर, मानदास (मुं) , नेसं १९९९, *पुलांगु मे* (निगगू व स्वगूगु । काठमाडौं : मानदास लुमन्ति प्रकाशन ।

तुलाधर, प्रेमशान्ति, नेसं १९२८, *नेपाःया शास्त्रीय चर्या प्याखं* : *छपुलु* । यल : लोकसाहित्य परिषद् ।

तुलाधर, प्रेमशान्ति, नेसं १९३९, *नेवार जातिको चिनारी* । ललितपुर : आजउरा प्रतिष्ठान व नेवाः देय् दबू

पाण्डेय, त्रिलोचन, १९७८, *लोकसाहित्यका अध्ययन* । इलाहाबाद : लोकभारती प्रकाशन

प्रजापति, सुभाषराम, विसं २०६२, थिमिया भैलः प्याखं, *नेपालमण्डलका मुकुन्डो नाच* । थिमि : मध्यपुर कला परिषद् ।

प्रजापति, सुभाषराम, नेसं १९२६, *पुलांगु नेपालभाषा नाटकया संगीत पक्ष* । अमेरिका: नेवाटेक इन्कपोरेटेड ।

वज्राचार्य, आशाकाजी, नेसं १९०२, *मल्लकालीन गं प्याखं* । यल : च्वमि थः हे ।

वज्राचार्य, वज्रमुनि, ज्वाला स्थापित, नेसं १९३७, *नेवाः कासा* । काठमाडौं : आजउरा प्रतिष्ठान ।

वज्राचार्य, मदनसेन, नेसं १९९९, *नेकुवाजा : छगू अध्ययन, नेपाःया लोकवाजा* । यल : लोकसाहित्य परिषद्, पौ २६-३० ।

वज्राचार्य, मदनसेन, १९९९, नेवाः बौद्ध संस्कृतिइ लोकवाजा, *नेपालमण्डलया बौद्ध संस्कृति सम्मेलन* । यल : लोटस रिसर्च सेन्टर, पौ ३१९-३८९ ।

बन्धु, चुडामणि, विसं २०५८, *नेपाली लोकसाहित्य* । काठमाडौं : एकता बुक्स

वैद्य, करुणाकर, १९०२, *नेपाःयागु पुलांगु बाखं* (छगूगु) । प्यक्वःखुसी । येँ : मानदास सुगतदास ।

वैद्य, जनकलाल, नेसं १९२२, *नेपालभाषाया प्राचीन काव्य सिर्जना* । काठमाडौं : नेराप्रप्र ।

मल्ल, शंकरबहादुर (मुं), नेसं १९२२, *धापुखँ मुना - नेवाः उखान बखान, छुनाखँ* । यल : लोकसाहित्य परिषद् ।

महर्जन, पन्नारत्न, नेसं १९२५, *भीगु कासा* । येँ : ज्यापु महागुथि ।

महर्जन, पन्नारत्न, नेसं १९२९, *भीगु लवःकवः* । येँ : एसडी महर्जन ।

मानन्धर, ठाकुर लाल(मुं) , नेसं १०९८, *पुलांगु म्ये* । येँ : नेपालभाषा परिषद् ।

राजकर्णिकार, योगेन्द्र, नेसं १९२९, *सिलुमें* । येँ : नसना पब्लिकेशन ।

शर्मा, मोहनराज र खगेन्द्रप्रसाद लुइटेल्, विसं २०६३, *लोकवार्ताविज्ञान र लोकसाहित्य* । काठमाडौं : विद्यार्थी पुस्तक भण्डार ।

- Bascom, William, 1954, Four Functions of Folklore, *The Journal of American Folklore Society*, 67:266: 333-349.
- Bauman Richard, 1977, Verbal Art as Performance, prospect Heights (IL): Waveland Press.
- Burne, Charlotte, Sophia, 1914, *The Handbook of Folklore*. London: Folklore Society.
- Fine, Elizabeth. C., 1994, *The folklore Text from Performance*. Bloomington and Indianapolis: Indian university press
- Gupta, Sankar Sen, 1976, *Folklore of Bengal- A projected study*, Calcutta: Indian Publication.
- Hoerberger, Felix, 1970, Folk Music in the Caste System of Nepal, *Yearbook of the International Folk Music Council*, 2; 142-147.
- Kauffman, Walter, 1968, Folk Songs of Nepal, *Ethnomusicology*, 6; 2:93-114.
- Lord, A. B ,1960, *The Singer of Tales*. Cambridge, Mass: Harvard University Press.
- Levi- Strauss, Claude, 1955, Structural Study of Myths, *Journal of American Folklore*, 68: 428 - 444.
- Levy, Robert I., K Rajopadhyay, 1992, *Mesocosm*. Delhi: Motilal Banarsidass Publishers.
- Riccardi, Theodore, Jr., 1976, A Folk Tale from Dolakha, *Journal of the American Oriental Society*, 96; 1:105-106.
- Shakya Karna, L. Griffith, 1980, *Tales of Kathmandu: Folktales from the Himalayan Kingdom of Nepal*. Brisbane: House of Kathmandu.
- Vidyarthi, L.P. (ed), 1973, *Essays in Indian Folklore*. Calcutta: Indian Publications,
- Vidyarthi, L.P et al, 1971, *Bihar in Folklore Study: An anthology* (General ed. Sankar Sen Gupta) Calcutta : Indian Publication,.
- Vaidya, Karunakar, 1986, *Buddhist Traditions and Culture of the Kathmandu Valley*. Kathmandu: Sajha Prakashan.

शोध-प्रबन्ध

NB 570

Paper: XX

CH: 6

तातुना

(क) थ्व पाठ्यक्रम ब्वना: विद्यार्थी भाषा, साहित्य, संस्कृतिसम्बन्धी शोध-ज्याया ज्ञान दय्की ।

(ख) थःमहं सय्कागु शोध-ज्याया ज्ञानयात व्यवहारय् छयले सय्की ।

(ग) थःमहं हे स्वतन्त्ररुपं शोध-ज्या न्ह्याकेफइ ।

बाध्यकारी नियम

प्यंगूगु सत्रान्त परीक्षाया परीक्षाफल पिहांवःगु ७५ दिनतकया दुने शोध-प्रबन्ध विभागय् लःल्हाय्धुनेमाः । ९० दिनया दुने शोध-प्रबन्धया मूल्याङ्कन जुयाः परीक्षा नियन्त्रण कार्यालयय् उकिया लिचवः थ्यनेधुंकेमाः ।

शोध याकेगु विधि

(क) प्यंगूगु सत्रान्त परीक्षा सिधःगु निवाःया दुने विभागय् शोध-प्रस्ताव लःल्हाय्माः ।

(ख) प्रस्ताव लःल्हानाःलि छवाःया दुने प्रस्तावया डिफेण्ड जुइ ।

(ग) शोध-प्रस्तावया डिफेण्ड जुइधुंकाः शोध-निर्देशकया व्यवस्था जुइ ।

(घ) थर्नलि वाः (हप्ता) पतिकं प्रतिवेदन विभागय् लःल्हाय्माः ।

(ङ) उकिया छवाःदुने प्रस्तावना भिंकेधुनेमाः ।

(च) उकिया छवाःदुने पुरावलोकन सिधय्केमाः ।

(छ) उकिया छवाःदुने न्हापांगु खेस्रा लेखन सिधय्केमाः ।

(ज) उकिया छवाःदुने निक्वःगु लेखन सिधय्केमाः ।

(झ) उकिया निवाःदुने अन्तिम लेखन सिधय्काः शोध-प्रबन्ध विभागय् लःल्हाय्माः ।

मूल्याङ्कन विधि

विभागय् लःल्हाःगु शोध-प्रबन्ध मूल्याङ्कन समितिं छवाःया दुने प्रस्तुत याकी । थुगु समितिइ स्वम्ह दुजः दइ । वय्कःपिं थुकथं दु –

शोध-निर्देशक १

परीक्षक १

विभागीय प्रमुख १

थुगु मूल्याङ्कन समितिं छु आधारय् मूल्याङ्कन याना: ल्या बी धैगु खँय् लिपा च्वनीगु विभागीय मुँज्यां क्व:छी ।

मौखिक परीक्षा (Viva Voce) य् व:गु सुभवअनुसार शोध-प्रबन्धया परिमार्जन याना: हार्डबाइण्डिङ्ग याना: प्यंगू शोधपत्रया प्रतिवेदन व इलेक्ट्रोनिक फाइलयात PDF Format य् हीका: निगू प्रति CD विभागय् ल:ल्हाय्मा: ।